

Ky Dokument u hartua nga Shoqata Down Syndrome Kosova, me mbështetjen e GIZ ne emër të Qeverisë Gjermane, në kuadër të projektit "Promovimi i Aftësive për Punësim të Personave me Aftësi të Kufizuar në Kosovë"

GJITHËPËRFSHIRJA E PERSONAVE ME AFTËSI TË KUFIZUARA NË QENDRAT E AFTËSIMIT PROFESIONAL NË KOSOVË

Implemented by

giz Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Agjencia e Punësimit e Republikës së Kosovës
Agjencia za Zapošljavanje Republike Kosovo
Employment Agency of the Republic of Kosovo

GJITHËPËRFSHIRJA E PERSONAVE ME AFTËSI TË KUFIZUARA NË QENDRAT E AFTËSIMIT PROFESIONAL NË KOSOVË

Autorët: Ahmet Yalçın Hocaoğlu, Ilirjana Geci

PËRMBAJTJA

KAPITULLI I	7
HYRJE NË KËTË MANUAL	7
KAPITULLI II	8
METODOLOGJIA	8
KAPITULLI III	10
INFORMATA TË PËRGJITHSHME MBI AFTËSINË E KUFIZUAR	10
KAPITULLI IV	12
GJITHËPËRFSHIRJA E PERSONAVE ME AFTËSI TË KUFIZUARA	12
KAPITULLI V	14
METODAT MËSIMORE	14
KAPITULLI VI	16
E DREJTA PËR AFTËSIM PROFESIONAL DHE PUNËSIM	16
KAPITULLI VII	17
MODULI 0 – HYRJE E PËRGJITHSHME	17
KAPITULLI VIII	18
KURSI I RROBAQEPËSISË I PËRSHTATUR PËR PERSONA ME AFTËSI TË KUFIZUARA INTELEKTUALE	18
KAPITULLI IX	25
KURSI PËR KAMARIER I PËRSHTATUR PËR PERSONA ME AFTËSI TË KUFIZUAR INTELEKTUALE	25
KAPITULLI X	30
KURSI I KUZHINIERIT I PËRSHTATUR PËR PERSONA ME AFTËSI TË KUFIZUARA INTELEKTUALE	30
KAPITULLI XI	37
KURSI I KUZHINIERIT I PËRSHTATUR PËR PERSONAT ME AFTËSI TË KUFIZUAR NË TË PARË	37
KAPITULLI XII	43
KURSI I KOMPJUTERIT I PËRSHTATUR PËR PERSONA ME AFTËSI TË KUFIZUAR NË TË PARË	43
KAPITULLI XIII	47
KURSI I ASISTENTIT ADMINISTRATIV I PËRSHTATUR PËR PERSONA ME AFTËSI TË KUFIZUAR NË TË DËGJUAR	47
KAPITULLI XIV	51
KURSI I KUZHINIERIT I PËRSHTATUR PËR PERSONA ME AFTËSI TË KUFIZUAR NË TË DËGJUAR	51
REKOMANDIME	55

AKRONIMET

GIZ - Agjencia Gjermane për Bashkëpunim Ndërkombëtar

KDPAK - Konventa për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara

MPMS - Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale

OPAK - Organizata e Personave me Aftësi të Kufizuara

PAK - Personat me Aftësi të Kufizuara

PAKI - Personat me Aftësi të Kufizuara Intelektuale

QAP - Qendra e Aftësimit Profesional

HYRJE NË KËTË MANUAL

Ky manual është përpiluar me qëllim të ofrimit të udhëzimeve praktike për Qendrat e Aftësisimit Profesional në Kosovë, në lidhje me gjithëpërfshirjen e personave me aftësi të kufizuara. Në këtë drejtim, Shoqata Down Syndrome Kosova ka përshtatur 7 Kurse/Programe të QAP dhe modulet e tyre përkatëse, me qëllim të përafrimit të tyre me nevojat e personave me aftësi të kufizuara. Manuali përmban informacione praktike për qasjen pedagogjike të përfshirjes cilësore të personave me aftësi të kufizuara brenda Qendrave të Aftësisimit Profesional.

Aftësimi profesional është një fushë e rëndësishme për personat me aftësi të kufizuara; edhe pse, është bërë pak për të siguruar gjithëpërfshirjen e personave me aftësi të kufizuara në këtë mjedis specifik. Manuali është hartuar dhe zhvilluar nga Shoqata Down Syndrome Kosova, në një tentativë për t'iu përgjigjur nevojave të Qendrave të Aftësisimit Profesional për të integruar më mirë personat me aftësi të kufizuara. Për më tepër, ky manual ofron informacion të detajuar mbi zbatimin e programeve të përshtatura të QAP dhe moduleve të tyre në një mënyrë që i përshtatet nevojave të personave me aftësi të kufizuara. Në total Manuali ofron informacione për 7 Kurse të përshtatura, si në vijim:

1. Kursi i rrobaqepësisë i përshtatur për persona me aftësi të kufizuara intelektuale
2. Kursi i kamerierit i përshtatur për persona me aftësi të kufizuara intelektuale
3. Kursi i kuzhinierit i përshtatur për personat me aftësi të kufizuara intelektuale
4. Kursi i kuzhinierit i përshtatur për persona me aftësi të kufizuar në të parë
5. Kursi i përdorimit të kompjuterit i përshtatur për persona me aftësi të kufizuar në të parë
6. Kursi i asistentit administrativ i përshtatur për persona me aftësi të kufizuar në të dëgjuar
7. Kursi i kuzhinierit i përshtatur për persona me aftësi të kufizuar në të dëgjuar

METODOLOGJIA

Për zhvillimin e këtij manuali, Shoqata Down Syndrome Kosova me mbështetjen e GIZ ka kontraktuar një ekspert lokal dhe një ndërkombëtar, me qëllim të përputhjes së ekspertizës ndërkombëtare me kontekstin dhe njohuritë lokale në lidhje me gjithëpërfshirjen e personave me aftësi të kufizuara në Qendrat e Aftësimit Profesional. Të dy ekspertët kanë zhvilluar disa takime me palët kryesore të interesit, me qëllim të arritjes së një kuptueshmërie më të lartë në lidhje me nevojat e QAP-ve për gjithëpërfshirjen e personave me aftësi të kufizuara. Informacione të mëtejshme në lidhje me metodologjinë e zhvillimit të manualit, mund të gjenden më poshtë:

» PUNËTORIA ME PËRFAQËSUESIT E QAP

Fillimisht, me qëllim të diskutimit dhe identifikimit të nevojave të Qendrave të Aftësimit Profesional në procesin e gjithëpërfshirjes së personave me aftësi të kufizuara, u mbajt një punëtori me përfaqësues të këtyre institucioneve nga të gjitha regjionet e Kosovës. Të gjeturat nga punëtorja kanë treguar nevojat e mëposhtme të QAP:

- » Përshtatja e moduleve të kursit për QAP në atë mënyrë që të përfshijë nevojat dhe kapacitetet fizike, shqisore, dhe kognitive të personave me aftësi të kufizuara.
- » Ngritja e kapaciteteve pedagogjike të Instruktorëve të QAP për të përfshirë dhe vlerësuar në mënyrë cilësore personat me aftësi të kufizuara në kuadër të profesioneve të QAP.

- » Posedimi i pajisjeve të mëtutjeshme që do të lehtësonin gjithëpërfshirjen e personave me aftësi të kufizuara (veçanërisht për personat e verbër) në kuadër të QAP.
- » Qasje të përshtatshme fizike dhe në informacione, veçanërisht për përdoruesit e karrocave dhe personat e shurdhër respektivisht.

Gjatë përshtatjes së kurseve/programeve të QAP dhe moduleve përkatëse të tyre, si dhe gjatë zhvillimit të manualit aktual, nevojat e QAP janë marrur në konsideratë dhe janë adresuar.

» VIZITA NË QAP

Për të kuptuar nga afër nevojat e Qendrave të Aftësimit Profesional, Shoqata Down Syndrome Kosova ka vizituar QAP në Prishtinë, dhe QAP në Ferizaj. Gjatë këtyre vizitave, u diskutua nga afër me drejtorët e këtyre institucioneve dhe instruktorët e kurseve/programeve në lidhje me nevojat e këtyre të fundit në procesin e integritimit të personave me aftësi të kufizuara. Nevojat e identifikuara përgjatë këtyre vizitave janë adresuar në kuadër të këtij manuali.

Për të siguruar zbatimin e moduleve të kurseve të përshtatura, si dhe të këtij manuali, Shoqata Down Syndrome Kosova u takua edhe me Përfaqësuesit e Agjencisë së Punësimit të Republikës së Kosovës. Gjatë takimit u diskutua lidhur me hapat institucional që duhen ndërmarrë për të siguruar zbatimin e duhur të Kurseve dhe Manualit, në Qendrat e Aftësisimit Profesional në Kosovë.

Zhvillimi i Manualit aktual dhe përshtatja e moduleve të kurseve/ profesioneve është mbështetur në përvojën dhe përpjekjet e vazhdueshme të organizatës Down Syndrome Kosova për integrimin e personave me aftësi të kufizuara brenda Qendrave të Aftësisimit Profesional. Përgjatë viteve 2017- 2018 Shoqata Down Syndrome Kosova me mbështetjen e GIZ ka implementuar një projekt ku të rinjtë me sindromën Down morën pjesë në QAP me qëllim të formimit/ aftësisimit profesional dhe përgatitjes për tregun e punës. Megjithë ndikimin e jashtëzakonshëm pozitiv të projektit, Shoqata Down Syndrome Kosova vërejtë që Qendrat e Aftësisimit Profesional në Kosovë kanë nevojë për mbështetje të shtuar në ofrimin e aftësisimit profesional për personat me aftësi të kufizuara. QAP në Kosovë duket se kishin pak përvojë me personat me aftësi të kufizuara, çka ndikoi që procesi i aftësisimit profesional të jetë mjaft sfidues. Prandaj, përshtatja e moduleve të kurseve / profesioneve dhe zhvillimi i manualit aktual ka për qëllim të kontribuojë në rritjen e kompetencave të QAP për të ofruar trajnim profesional për personat me aftësi të kufizuara në Kosovë.

INFORMATA TË PËRGJITHSHME MBI AFTËSINË E KUFIZUAR

ÇFARË ËSHTË AFTËSIA E KUFIZUAR?

Sipas Konventës së OKB-së për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara (KDKPAK), personat me aftësi të kufizuara definojnë si “ata që kanë dëmtime fizike, mendore, intelektuale ose shqisore afatgjate të cilat në bashkëveprim me barrierat e ndryshme mund të pengojnë pjesëmarrjen e tyre të plotë dhe efektive në shoqëri në një bazë të barabartë me të tjerët”.

Edhe pse nuk ekzistojnë statistika të sakta, të dhënat aktuale në dispozicion, bazuar në disa parashikime të përafërta¹ sygjerojnë që në Kosovë ka rreth 150.000 persona me aftësi të kufizuara, shumica e të cilëve janë gra dhe vajza me aftësi të kufizuara, të cilat shpesh janë të rrezikuara nga varfëria, mungesa e mundësive, mohimi i të drejtave politike dhe sociale dhe - si pasojë - viktima të diskriminimit të shumëfishtë.

CILAT JANË LLOJET E AFTËSIVE TË KUFIZUARA?

Organizata Botërore e Shëndetësisë (2011), përcakton pesë lloje të aftësisë së kufizuar, si në vijim: 1) Aftësi të kufizuara fizike, 2) aftësi të kufizuara shqisore, 3) aftësi të kufizuara intelektuale, 4) aftësi të kufizuara emocionale dhe mendore, 5) aftësi të kufizuara zhvillimore.

Një aftësi e kufizuar mund të jetë e dukshme, siç është të shohësh një përdorues të karrocës (aftësi e kufizuar fizike) ose të padukshëm, siç është të shohësh një person të shurdhër, ose një person me aftësi të kufizuara emocionale. Aftësia e kufizuar gjithashtu mund të jetë e përhershme, siç është “sindroma Down” dhe mund të jetë e përkohshme, siç janë disa lloje të aftësive të kufizuara shqisore të cilat mund të trajtohen përmes intervenimeve të caktuara. Sidoqoftë, në të dy rastet duhet t’i kushtojmë vëmendjen e duhur dhe t’u përshtatemi nevojave të këtyre personave për t’i integruar ata më mirë në Qendrat e Aftësimi Profesional.

CILAT JANË PIKËPAMJET E MËHERSHME APO TË VJETËRUARA MBI AFTËSINË E KUFIZUAR?

Në të kaluarën, të drejtat e personave me aftësi të kufizuara nuk kanë qenë të njohura/ pranuar dhe as të zbatuara në nivelin e kërkuar. Personat me aftësi të kufizuara janë trajtuar në një mënyrë që nuk korrespondonte me të drejtat e tyre njerëzore për integrim social dhe trajtim të barabartë. Personat me aftësi të kufizuara kryesisht mbaheshin dhe izoloheshin në shtëpi, pa liri për të gëzuar të drejtat e tyre njerëzore.

Aftësia e kufizuar ndonjëherë shihej si një dënim ndaj një familje, ose si një sëmundje që ka nevojë

¹ Raporti për nivelin e zbatimit të Strategjisë Kombëtare për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara në Kosovë - Forumi i Aftësisë së Kufizuar

për trajtim mjekësor. Sidomos në Kosovë, popullsia e përgjithshme kishte pak informacion të saktë për aftësinë e kufizuar, dhe kryesisht aftësia e kufizuar konsiderohej si “Mallkim”. Këto pikëpamje kanë dëmtonuar ndjeshëm integrimin shoqërorë të personave me aftësi të kufizuara në Kosovë dhe kanë penguar zbatimin e të drejtave të personave me aftësi të kufizuara.

CILAT JANË PIKËPAMJET BASHKËKOHORE MBI AFTËSINË E KUFIZUAR?

Për fat të mirë, me zhvillimin e instrumenteve ndërkombëtare të të Drejtave të Njeriut siç është Konventa e OKB-së për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara (KDPAK), dhe me unifikimin e lëvizjeve të aftësisë së kufizuar në botë, pikëpamjet për aftësinë e kufizuar filluan të ndryshojnë. Në ditët e sotme, aftësia e kufizuar nuk konsiderohet më si sëmundje, mallkim apo ndëshkim, por ajo shihet si një situatë që mund t'i ndodhë kujtdo, në çdo pikë të jetës. Modeli Social i aftësisë së kufizuar e sheh shoqërinë si krijuese të barrierave për personat dhe kjo i bën ata të paaftë të funksionojnë në të njëjtën mënyrë me të tjerët. Siç mund të vërehet në përkufizimin e KDPAK personat me aftësi të kufizuara janë “ata që kanë dëmtime afatgjate fizike, mendore, intelektuale ose shqisore **të cilat në bashkëveprim me barriera të ndryshme** mund të pengojnë pjesëmarrjen e tyre të plotë dhe efektive në shoqëri në mënyrë të barabartë me të tjerët”. Përkufizimi nënkupton që aftësia e kufizuar vjen në shprehje, vetëm kur personi ndërvepron me pengesat e vendosura nga ambienti apo shoqëria.

FAKTE MBI AFTËSINË E KUFIZUAR

- Në nivel global, 15 përqind e popullsisë ka një formë të aftësisë së kufizuar
- Aftësia e kufizuar mund të jetë e dukshme dhe e pa dukshme
- Personat me aftësi të kufizuara nuk janë një grup homogjen. Ata kanë dallime individuale, kompetenca, pëlqime dhe mospëlqime.

- Personat me aftësi të kufizuara mund të jenë pjestarë aktivë në shoqëri, nëse u ofrohet mundësia dhe kushtet e nevojshme.

- Disa persona me aftësi të kufizuara kanë nevojë për kushte specifike, ndërsa disa të tjerë mund të funksionojnë në mënyrë perfekte në të njëjtin mjedis.

ORGANIZATAT E PERSONAVE ME AFTËSI TË KUFIZUARA NË KOSOVË

Një rol të veçantë në fuqizimin e të drejtave të personave me aftësi të kufizuara në Kosovë kanë luajtur Organizatat e Personave me Aftësi të Kufizuara. Në Republikën e Kosovës, ka një numër prej më shumë se 40 lëvizje të unifikuara të aftësisë së kufizuar, të organizuara rreth qëllimit të përbashkët të fuqizimit të të drejtave të personave me aftësi të kufizuara në Kosovë. Fusha e tyre e veprimtarisë shtrihet në shumë sektorë siç janë: përfaqësimi i personave me aftësi të kufizuara, avokimi për zbatimin e të drejtave të personave me aftësi të kufizuara ose ofrimi i shërbimeve specifike. Sidoqoftë, cilësia dhe qëndrueshmëria e këtyre organizatave ka qenë kryesisht e kufizuar nga kapacitetet e pamjaftueshme financiare, njerëzore dhe menaxheriale të këtyre organizatave. Edhe pse, disa nga këto organizata kanë arritur të sigurojnë një qëndrueshmëri dhe cilësi të punës së tyre, pjesa më e madhe e sektorit mbetet e pafuqishme në përmbushjen e mandatit të saj. Përveç kësaj, ato shpesh raportojnë për vështirësi edhe për të mbetur funksionale. Organizatat që punojnë në fushën e aftësisë së kufizuar, veçanërisht ato që punojnë si organizata komunale kanë gëzuar mbështetje shumë të ulët nga institucionet shtetërore. Si rrjedhojë, zëri i personave me aftësi të kufizuara në Kosovë, nuk ka arritur nivelin e kërkuar dhe të nevojshëm të përfaqësimit. Nevojat e personave me aftësi të kufizuara janë adresuar pjesërisht; ndërsa, të drejtat e këtyre të fundit janë zbatuar gjithashtu vetëm pjesërisht.

GJITHËPËRFSHIRJA E PERSONAVE ME AFTËSI TË KUFIZUARA

Gjithëpërfshirja “është filozofia që nxit shkollat, lagjet dhe komunitetet të mirëpresin dhe vlerësojnë të gjithë, pavarësisht nga dallimet. Thelbësore për filozofinë e gjithëpërfshirjes janë besimet që secili përket, diversiteti ka vlerë, dhe ne të gjithë mund të mësojmë nga njëri-tjetri”.² Me fjalë të tjera, Gjithëpërfshirja do të thotë që njerëzit me dhe pa aftësi të kufizuara marrin pjesë në një aktivitet së bashku dhe bashkëveprojnë mbi një bazë të barabartë. Gjithëpërfshirja është në parim, më shumë sesa thjesht të jesh në të njëjtën dhomë fizikisht së bashku. Si kundër, gjithëpërfshirja nënkupton që njerëz të ndryshëm i përjetojnë në baza dhe mundësi të barabarta të njëjtat aktivitete.

Po ashtu, Gjithëpërfshirja e Personave me Aftësi të Kufizuara është veçanërisht e rëndësishme në Qendrat e Aftësimin Profesional. Personat me aftësi të kufizuara shpesh janë të kufizuar në pjesëmarrje dhe kanë vështirësi për të përfunduar trajnimin e aftësimin profesional, për shkak të pengesave me të cilat përballen në këtë proces. Pengesa të tilla mund të jenë fizike, mjedisore ose në aspekt të punës pedagogjike që zhvillohet me ta. Përshtatja ndaj nevojave të personave me aftësi të kufizuara brenda qendrave të aftësimin profesional do të thotë që ne punojmë për uljen e këtyre pengesave dhe rritjen e gjithëpërfshirjes së personave me aftësi të kufizuara. Rregul-

limi i mjedisit, kushteve fizike dhe qasjes pedagogjike çon në integrimin më të mirë të personave me aftësi të kufizuara dhe performancë dhe arritje më të lartë profesionale të këtyre të fundit.

DIZAJNI UNIVERZAL I MËSIMIT

Dizajni Universal i Mësimin është një filozofi e arsimin që synon të sigurojë qasje në mësim dhe sukses për të gjithë studentët³. DUM bazohet në tre parime që përfshijnë (a) mjete të shumta të angazhimit, (b) mjete të shumta përfaqësimi, dhe (c) mjete të shumta veprimi dhe shprehjeje.

Parimi i parë “Mjete të shumta të angazhimit” nënkupton përdorimin e një sërë mënyrash dhe metodash që studentët të përfshihen në procesin e të mësuarit. Parimi i mjeteve të shumta të angazhimit, sygjeron që metodologjia e të mësuarit është e përshtatshme dhe me stilin specifik të të mësuarit, interesat dhe aftësitë e studentëve. Rregullimi i metodologjisë së mësimdhënies, përmes përdorimit të mjeteve të shumta të përshtatshme të angazhimit nënkupton që ne po rrisim shanset e personave me aftësi të kufizuara për gjithëpërfshirje.

Parimi i dytë “Mjetet e shumta të përfaqësimin” nënkupton që mësuesit duhet të marrin parasysh se

2 Renzaglia, A., Karvonen, M., Drasgow, E., & Stoxen, C.C. (2003). Promoting a lifetime of inclusion. Focus on Autism and Other Developmental Disabilities, 18(3), 140-149

3 Rose, DH, & Meyer, A (2002) Teaching Every Student in the Digital Age: Universal Design for Learning Alexandria, VA: ASCD

si të komunikojnë më mirë me nxënësit e tyre duke marrë në konsideratë stilet e tyre të ndryshme të komunikimit, gjuhën, aftësitë njohëse dhe aftësitë e tjera. Për të ilustruar, stili i komunikimit mund të ndryshojë kur mëson një student me aftësi të kufizuara intelektuale dhe një student me vështirësi në shikim. Përshtatja e stilit të komunikimit është gjithashtu shumë e rëndësishme në procesin e përfshirjes së personave me aftësi të kufizuara.

Parimi i tretë “Mjetet e shumta të shprehjeve” nënkupton që Kursantit duhet t’i lejohet të përdorë mjete dhe mënyra të ndryshme të shprehjes dhe demonstrimit të asaj që di. Duke marrë parasysh aftësitë e shprehjes së studentëve me aftësi të kufizuara, mësuesit duhet të jenë të hapur për t’u lejuar studentëve të përdorin mjete të ndryshme të shprehjes. Mësuesit duhet të ofrojnë alternativa për studentët, në lidhje me stilet e tyre të shprehurit në të njëjtën mënyrë që ata përdorin mënyra të ndryshme të transmetimit të informacionit dhe njohurive të nevojshme.

KËSHILLA TË PËRGJITHSHME PËR GJITHËPËRFSHIRJE

Kursantët me aftësi të kufizuara intelektuale

- Përqendroni punën tuaj dhe përmbajtjen e modulit të trajnimit më shumë në aspektin praktik, sesa në atë teorik.
- Përdorni më shumë demonstrim ose shfaqje të detyrës, sesa udhëzime verbale për ta bërë atë.
- Në rastet kur udhëzimet verbale janë të nevojshme, sigurohuni që ato të jenë të qarta dhe specifike.
- Në rastet kur performimi i detyrave të shumëfish-ta në të njëjtën kohë është i nevojshëm (multi-tasking), sigurohuni që të ndani në hapa të vegjël të gjitha detyrat e nevojshme.
- Informoni si duhet kursantin për mundësinë e ndihmës, në raste kur është e nevojshme.
- Lejoni kursantin të marrë kohën e nevojshme që të kuptoj, ose praktikoj detyrën e nevojshme.

Kursantët me aftësi të kufizuara në të parë

- Sigurohuni që të orientoni fizikisht personat e verbër ose me vështirësi në të parë brenda ndërtesës, dhomave, hapësirave të punës, tualetit ose ndonjë ambient tjetër përkatës (mund të shkoni së bashku me kursantin në çdo mjedis përkatës si kuzhinë, dhe t’i lejoni kursantit të prekë objektet fizike, ndërsa ju po shpjegoni verbalisht dhe po u jepni kuptim objekteve që ai / ajo po prek; duhet të përpiqeni të bëni këtë në fillim të kursit, kështu që ju të shmangni përballjen e kursantit me pengesa të cilat mund të pengojnë motivimin dhe performancën e tyre gjatë programit të kursit; Jepni mundësi kursantit të mësojë oritntimin përmendësh).
- Sigurohuni që pajisjet e nevojshme teknologjike ose pajisjet ndihmëse (tastiera Braille, programi i Jaws etj) janë të siguruar.
- Sigurohuni që është ndërmarrë çdo modifikim/përshtatje e nevojshme e mjedisit fizik.
- Siguroni ndihmën e mundshme, kur është e nevojshme, duke përdorur bashkëpunimin edhe me kursantët e tjerë.

Kursantët e shurdhër ose me vështirësi në dëgjim

- Sigurohuni që keni vëmendjen e personit, jepni një sinjal të dukshëm ose prekni shpatullën e tij / saj, dhe përballuni me të para se të filloni të flisni.
- Mos flisni me dorën para gojës.
- Mbani kontakt me sy me kursantin, edhe nëse një interpret i gjuhës së shenjave po ndihmon/lehtëson komunikimin.
- Nëse kursanti nuk i kupton komentet ose udhëzimet tuaja, përsërisni, rifrazoni, shkruani ose demonstroni ato me lëvizje trupi, fotografi ose viza-time

METODAT MËSIMORE

Për të lehtësuar procesin e trajnimit, trajnerët mund të përdorin teknika të ndryshme mësimore të cilat mund të mbështesin kursantin për të kuptuar dhe kryer më lehtë detyrën e kërkuar dhe të nevojshme. Një metodë mësimore përfshin parimet dhe metodat e përdorura nga trajneri për të mundësuar brendësimin e informatave apo shkathtësive të caktuara nga ana e kursantit. Këto strategji përcaktohen pjesërisht nga detyra që duhet të mësohet, pjesërisht nga kursanti dhe pjesërisht nga lloji i aftësisë së kufizuar. Që një metodë e veçantë mësimore të jetë e përshtatshme dhe efektive, duhet të jetë në përputhje me karakteristikën e kursantit (përfshirë llojin e aftësisë së kufizuar) dhe llojin e njohurisë / shkathtësisë që supozohet të arrijë. Perderisa vendosni se cilën teknikë të përdorni në cilën situatë, ju duhet të merrni parasyshë aftësitë njohëse, fizike dhe intelektuale të kursantit, natyrën e detyrës që po mësojmë dhe rezultatet që synojmë të arrijmë. Më poshtë mund të gjeni disa teknika mësimore që mund të përdorni gjatë punës me kursantët me aftësi të kufizuara. Ju gjithashtu mund të gjeni informacione në lidhje me zbatueshmërinë tipike të këtyre teknikave për sa i përket llojit të aftësisë së kufizuar. Këto teknika mësimore synojnë të lehtësojnë punën tuaj me kursantët me aftësi të kufizuara dhe të ju pajisin me një qasje të përshtatshme mësimore.

» Ndhimja e plotë

Në procesin e mësimdhënies, është shumë e rëndësishme që ju veçanërisht në fillim, të ofroni ndihmë të plotë për kursantin për të kryer detyrën e nevojshme. Ndhimja mund të jetë fizike, gjestikulare ose verbale. Kur përdorni këtë teknikë të mësimdhënies do të thotë që ju po udhëzoni plotësisht kursantin për

të kryer detyrën specifike. Ju nuk duhet ta përdorni këtë teknikë mësimore kur kursanti ka njohuri ose aftësi të mjaftueshme për të kryer detyrën. Ju gjithashtu nuk duhet të përdorni këtë teknikë mësimore, për një periudhë të gjatë kohore. Ju duhet të synoni ta zbehni këtë lloj ndihme gradualisht, dhe të lini hapësirë që kursanti të kryejë detyrën në mënyrë të pavarur.

» Ndhimja e pjesshme

Ndhimja e pjesshme gjithashtu mund të jetë fizike, gjestikulare ose verbale. Ndhimja e pjesshme është kur ne japim ndihmë për ta udhëhequr personin pjesërisht përmes aktivitetit / detyrës që kërkojmë. Kjo formë e ndihmës është më pak intensive sesa ndihma e plotë fizike. Në këtë rast, në vend që ta vendosim dorën, e prekim personin në bërryl ose në shpatull për udhëzime. Ose, në vend që ta udhëheqni kursantin verbalisht gjatë gjithë procesit të detyrës, ju jepni informacione verbale vetëm në rastet kur ai / ajo ka vështirësi në kryerjen e detyrës. Në këto raste gjithashtu ju ofroni vetëm informacion të pjesshëm, dhe i jepni hapësirë apo mundësi kursantit të kryejë detyrën në mënyrë të pavarur.

» Video Modeluese

Si teknikë mësimore, ju gjithashtu mund të përdorni Videot Modeluese. Kjo metodë është një formë vizuale e mësimimit që ndodh duke shikuar një video të dikujt që modelon një detyrë të synuar dhe më pas kursanti imiton detyrën e shikuar. Vizualizimi i procesit / detyrës është shumë i rëndësishëm për kursantin që të kuptojë kronologjinë. Prandaj, ju mund t'i ofroni atij / asaj videot përkatëse që tregojnë se si është

kryer detyra. Video modeluese mund të jetë veçanërisht e rëndësishme kur punoni me kursantët me aftësi të kufizuara intelektuale dhe mendore.

» Fotografia

Fotografia është një tjetër metodë e mësimdhënies vizuale. Trajneri zakonisht adopton pamje vizuale për të mbështetur prezantimin verbal, për t'i bërë konceptet të qarta dhe për të lehtësuar përqëndrimin në elementet përkatëse. Ju mund të përdorni fotografi për të dhënë informacion vizual që përshkruan më mirë dhe i jep kuptim më të qartë informacionit verbal. Fotografia gjithashtu ndihmon kursantin që të mësojë përmendësh më mirë përmbajtjen e informacionit. Fotografitë mund të përdoren në ambiente të ndryshme. Sidomos kur punoni me persona me aftësi të kufizuara intelektuale dhe mendore, fotografitë mund të mbështesin ndjeshëm procesin e të mësuarit. Ju duhet të siguroni fotografi që demonstrojnë qartë informacionin përkatës me detyrën.

» Audio

Sigurimi i informacionit në versionin audio (regjistrimi) është veçanërisht i rëndësishëm kur mësoni personat e verbër ose me vështirësi në të parë. Në audio mund të përshkruani në mënyrë narrative procesin e detyrës dhe të jepni të gjitha informacionet përkatëse në mënyrë që kursanti të mund të dëgjojë përsëri kur është e nevojshme. Është shumë e rëndësishme që ju të jepni përshkrimin audio të detyrave fillestare para se të filloni të kryeni detyrën në QAP në mënyrë që kursantët të mund të njihen paraprakisht me përmbajtjen e detyrës.

» Performimi i detyrave përmes lojës

Performimi i detyrave përmes lojës është gjithashtu një qasje edukative për të motivuar kursantët të mësojnë duke përdorur lojëra në mjediset mësimore. Qëllimi është të rrisim kënaqësinë dhe angazhimin e kursantëve përmes kapjes së interesit dhe frymëzimit të tyre për të vazhduar mësimin. Ju mund të përdorni lojëra në ambiente të ndryshme, duke iu përshtatur detyrës, në një mënyrë që kursantët të kuptojnë më mirë përmbajtjen mësimore apo edhe ta kenë më të lehtë praktikimin e detyrave specifike.

» Loja me role

Loja me role është gjithashtu një teknikë tjetër që lejon kursantët të eksplorojnë situata reale duke bashkëvepruar me të tjerët në mënyrë që të zhvillojnë përvojë në kryerjen e një detyre specifike. Loja me role, ju jep mundësinë të demonstroi performimin e saktë të një detyre, në mënyrë që kursanti mund ta kuptojë më mirë atë. Kjo i lejon gjithashtu edhe kursantit të demonstrojë vetë detyrat e tij/saj në mënyrë që të mund të rrisë kompetencat vetanake. Kjo gjithashtu ju jep juve mundësinë për të vlerësuar performancën e kursantit dhe të identifikoni detyrat në të cilat ai ka nevojë për mësim dhe mbështetje të mëtejshme.

» Demonstrimi

Demonstrimi është një metodë mësimore që përdoret për të komunikuar një ide me ndihmën e shfaqjes së detyrës. Demonstrim është procesi i mësimi të personit se si të bëjë diçka në një proces hap pas hapi. Perderisa tregoni dhe shpjegoni verbalisht si ta kryeni detyrën mund të tregoni atë edhe përmes demonstrimit. Pas demonstrimit të një detyre është shumë e rëndësishme që t'i kërkonti kursantit të demonstrojë dhe përsërisë pas jush. Derisa ai / ajo demonstroi ju mund të jepni komente, mbështetje ose të përdorni teknika të tjera të nevojshme mësimore për të fuqizuar procesin e ngritjes së aftësive dhe shkakthësive të kursantit.

» Dorë-mbi-Dorë

Teknika dorë mbi dorë aplikohet duke drejtuar fizikisht duart e kursantit që po i mësoni të kryejë detyrën e caktuar. Në fakt, teknika ju përfshinë plotësisht në detyrë dhe kërkon që ju të kryeni detyrën së bashku me kursantin. Ju duhet të vendosni dorën mbi dorën e kursantit, dhe të manipuloni dorën e kursantit në drejtim të kryerjes së detyrës. Kjo lloj ndihme është veçanërisht e rëndësishme kur punoni me persona të verbër ose me vështirësi në të parë. Sidoqoftë, është e rëndësishme të merret parasysh që kjo lloj ndihme duhet të zbehet gradualisht, kështu që kursanti të bëhet më i pavarur gjatë kryerjes së detyrave të nevojshme.

E DREJTA PËR AFTËSIM PROFESIONAL DHE PUNËSIM

– Strategjia Kombëtare për të Drejtat e PAK në Kosovë

Strategjia Kombëtare për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara 2013-2023 është një dokument që përcakton politikat publike dhe veprimet e të gjitha institucioneve në fushën e aftësisë së kufizuar në Kosovë. Strategjia Kombëtare e të Drejtave të Personave me Aftësi të Kufizuara 2013-23 promovon një shoqëri gjithëpërfshirëse, në përputhje me parimet kryesore të Konventës së Kombeve të Bashkuara për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara. Strategjia Kombëtare e të Drejtave të Personave me Aftësi të Kufizuara 2013-2023 është e strukturuar në pesë (5) fusha të cilat përfshijnë të gjitha aspektet kryesore të jetës së Personave me Aftësi të Kufizuara, siç janë Shëndeti, Mirëqenia Sociale dhe Punësimi, Edukimi, Mbrojtja Ligjore, Qasja (Informacioni, Komunikimi, Pjesëmarrja) dhe Statistikat. Siç mund të vërehet më lart, zona e dytë mbron të drejtat e personave me aftësi të kufizuara për punësim.

– Objektiva Strategjike 2: Sistemi funksional dhe i mirëfilltë për mirëqenien dhe sigurinë shoqërore, si dhe sigurimi i mundësive të barabarta për punësimin e personave me aftësi të kufizuara

Pjesa e parë e objektivës strategjike ka të bëjë me mirëqenien sociale të personave me aftësi të kufizuara; ndërsa pjesa e dytë e objektivës siguron të drejtën e personave me aftësi të kufizuara të punojnë në baza të barabarta me të tjerët. Përmes kësaj objektive, perso-

nave me aftësi të kufizuara u sigurohet e drejta ligjore të marrin pjesë aktive në tregun e punës në një mjedis të përshatëshëm.

– Ligji Nr. 03 / L-019 për Aftësim Profesional, Rehabilitimin Profesional dhe Punësimin e Personave me Aftësi të Kufizuara

Sipas Ligjit Nr. 03 / L-019 për Aftësimin Profesional, Rehabilitimin Profesional dhe Punësimin e Personave me Aftësi të Kufizuara, personat me aftësi të kufizuara kanë të drejtën e punësimin, integritetin në tregun e punës sipas kushteve të përgjithshme dhe të veçanta të përcaktuara në këtë ligj. Qëllimi i këtij ligji është mbështetja ligjore dhe institucionale për trajnime, rehabilitim, promovim dhe formim profesional për punësim të përshtatshëm për personat me aftësi të kufizuara bazuar në parimet dhe trajtimin e mundësive të barabarta duke përfshirë edhe mundësitë gjinore. Ky ligj rregullon dhe përcakton të drejtat, kushtet, mënyrat e trajnimit, rehabilitimin profesional dhe punësimin e personave me aftësi të kufizuara, për integritetin e tyre në tregun e hapur të punës. Sipas nenit 5 të këtij ligji, çdo lloj diskriminimi në bazë të aftësisë së kufizuar është i ndaluar dhe mbrojtja juridike e barabartë dhe efektive kundër çdo lloj diskriminimi në të gjitha situatat duhet të garantohet.

MODULI 0 – HYRJE E PËRGJITHSHME

Nr	Emri i Modullit	Kohëzgjatja	Rezultatet mësimore	Idetë dhe mjetet e zbatimit dhe vlerësimit
0	Hyrje e përgjithshme	<p>15 orë për personat me aftësi të kufizuara intelektuale</p> <p>10 orë personat e verbër</p> <p>15 orë për personat e shurdhër</p>	<ol style="list-style-type: none"> Kursanti kupton rolin / funksionin e QAP Kursanti kupton rëndësinë dhe përfitimet e punësimit dhe punës Kursanti kupton në përgjithësi vlerën e profesionit Kursanti i kupton rregullat e përgjithshme të punës Kursanti është i pajisur me aftësi / njohuri për të identifikuar një pozicion të hapur pune, të aplikoj dhe të marr një vend pune. 	<ol style="list-style-type: none"> Kursantëve u shfaqen fotografi të ndryshme profesionale që përfaqësojnë profesione të ndryshme në QAP. Ju duhet të shpjegoni kuptimin e këtyre profesioneve, ku mund të aplikohen dhe si mund të arrijnë deri te aftësimi për t'i zotëruar këto profesione. Kursantëve u thuhet se ku mund të marrin trajnime për këto profesione. U shpjegohet se një nga institucionet që ofrojnë trajnime të tilla janë QAP. Nëse ka një video në lidhje me rolin/ funksionin e QAP, ajo mund të shfaqet para kursantëve. Video të shkurtra të njerëzve që punojnë në një vend pune shikohen nga kursantët. Shpjegoni pse njerëzit punojnë dhe pse puna është e rëndësishme për njerëzit. Shpjegoni pse prodhimi është i rëndësishëm; çfarë ndodh nëse nuk punojmë, me cilat probleme mund të ndeshemi; shpjegoni se si puna përmirëson njeriun; përparësitë e punës, vështirësitë që hasim në mungesë të punës shkruhen në dërrasën e zezë si listë ose ato u kërkohen kursantëve dhe përgjigjet e marrura nga ata shënohen në tabelë. Referojuni udhëzimeve në numrin 2. Në përgjithësi, diskutohet koncepti i rregullit. Kursantët pyeten lidhur me rregullat e mundshme të një vendi të caktuar pune, dhe çfarë kuptimi kanë këto rregulla. Përgjigjet e ardhshme renditen së bashku dhe diskutohen pse janë të nevojshme rregullat në vendin e punës dhe problemet që mund të lindin nëse ato nuk respektohen. Në kuadër të këtij moduli duhet të diskutohet si në vijim: <ul style="list-style-type: none"> - Veshja e duhur - Masat e sigurisë - Orari i punës - Justifikimi i mungesave - Problemet eventuale në vendin e punës - Rregulla e punës Kandidatëve u sqarohen se cilat metoda janë në dispozicion për të gjetur një vend pune, metodat përshkruhen në detaje, animacioni / drama mund të përdoren për secilën metodë, për shembull; shikoni gazetën dhe gjeni një pozitë në gazetë/ portal elektronik dhe thirrni vendin e punës përmes telefonit.

KURSI I RROBAQEPËSISË I PËRSHTATUR PËR PERSONA ME AFTËSI TË KUFIZUARA INTELEKTUALE

1) Kriteret për pjesëmarrje në këtë kurs janë si më poshtë:

- Të jetë person me aftësi të kufizuar intelektuale mbi 16 vjec
- Të jetë person me aftësi të mobilitetit fizik, kordinimit bilateral dhe motorikë fine të zhvilluar
- Të ketë sjellje funksionale shoqërore

2) Kohëzgjatja e kursit është 410 orë.

- 1 orë mësimore zgjat 45 minuta.

3) Numri i pjesëmarrësve

- Nëse klasa është inkluzive me shumicë të kursantëve me zhvillim tipik, numri i pjesëmarrësve nuk duhet të kalojë mbi 10.
- Nëse klasa përbëhet vetem nga kursant me aftësi të kufizuara, numri i pjesëmarrësve nuk duhet të kalojë mbi 6.

4) Vlerësimi

Kurset vlerësohen nga trajnerët e kursit për secilin Rezultat Mësimore. Në fund të kursit, secili kursant i nënshtrohet dy provimeve finale.

- Provimi Teorik (përmes shkrimit, verbalizimit apo demonstrimit, varësisht nevojave të kursantit)
- Provimi Praktik (përmes detyrave praktike që integrojnë modulet kryesore të kursit)

- Kursanti duhet të kalojë 60 % të provimit Teorik për të marrë certifikaten.
- Kursant duhet të kalojë 80 % të provimit Praktik (të përshkallëzuar në detyra në hapa të vegjël) për të marrë certifikatën. Në provimin praktik kursantit mund t'i kërkohe të realizojë detyra /produkte të ndara në hapa të vegjël, dhe jo të krijoj të gjithë produktin/ detyrën njëherësh.
- Nëse kursanti nuk i arrinë këto përqindje, ai/ajo duhet të ri-ndjek kursin.
- Një kursant mund të ndjekë një kurs vetëm dy herë

5) Rekomandim

- QAP të sigurojë një total prej 10 orëve të punës praktike të kursantit, në një ambient real të punës

Nr	Emërtimi i Modullit	Kohëzgjatja	Rezultatet Mësimore	Idetë dhe mjetet e zbatimit dhe vlerësimit
1.	Hyrje në profesionin e rrobaqepësit	<p>35 orë mësimore</p> <p>60% Teori</p> <p>20% Praktike</p> <p>10% Vlerësim</p>	<ol style="list-style-type: none"> Kursanti mëson dhe kupton rëndësinë dhe tiparet e kualifikimit të rrobaqepësit; Kursanti dallon llojet bazike të materialeve tekstile sipas origjinës; Kursanti dallon simbolet themelore për mirëmbajtjen e materialeve (rrobave); Kursanti është në gjendje të zgjedh / tregojë masat individuale trupore kur kërkohet. Kursanti e kupton (kur sheh) dhe është në gjendje të ndjekë tabelën themelore të masave standarde të trupit 	<ol style="list-style-type: none"> Printoni fotografi të rrobaqepësve përgjatë punës së zakonshme të cilat më pas i kërkoni kursantëve t'i shikojë, në mënyrë që këta të fundit të mund të kuptojnë përmes vizualizimit "punën e rrobaqepësit". Tregoni një rrobë specifike (xhinse, këmishë) dhe kërkoni nga kursanti që ta veshë atë. Pyesni kursantin nëse ai / ajo e di se si quhet personi që qep rrobat. Përdorni informacione dhe udhëzime të thjeshta dhe të qarta verbale, që kursantët të mund t'i kuptojnë lehtë. Shembull: "Një rrobaqepës është personi që qep rrobat tona". Kërkoni nga kursanti ta përsërisë atë dhe të përpiqet ta dallojë atë nga profesionet e tjera. Në mënyrë që të siguroheni që kursanti ka kuptuar dhe është në gjendje të dallojë profesionin e rrobaqepësit nga profesionet e tjera, ju mund të jepni disa karta ku ilustrohen individë me profesione të ndryshme, dhe të pyesni kursantin se a është ai në gjendje të identifikojë dhe dallojë "Kartën e profesionit të rrobaqepësit" nga të tjerët. Pyetni "Kush përgatit rrobat tona?" Ose pyetje të tjera të ngjashme, dhe shihni nëse kursanti është në gjendje të zgjedhë kartën e duhur. Sigurohuni që keni mostra të llojeve themelore të tekstit, në copa të vogla. Së pari ju emërtoni qartë verbalisht llojin e tekstit si "Saten" ose "Pambuk" dhe i kërkoni kursantit të prekë dhe ndjejë atë. Më pas mund të përpigëni të shpjegoni tiparet e tekstit në termat "i fortë", "i butë", "elastik", "jo elastik", perderisa kursanti i vëren këto karakteristika përmes prekjës. Sigurohuni që të shpjegoni thjesht përdorimin e tekstileve, p.sh. "Ne e përdorim këtë për të bërë xhinse" ose "Ne e përdorim këtë për të bërë fustane" Më pas, pyet kursantin nëse ai / ajo ka ndonjë rrobë që përngjason me llojin e tekstit që po shpjegoni. Ju gjithashtu mund të bëni një tryezë, ku vendosni mostra të vogla të pëlurave të ndryshme. Me pas pyesni kursantin se cili është ai tekstil ose bëni pyetje të tilla si: "Me cilin tekstil mund të bëjmë xhinse?" dhe kërkoni kursantit që të identifikojë atë tekstil në mes të tjerëve. Shtypni/Printoni dhe plastifikoni vetëm simbolet më themelore të mirëmbajtjes së rrobave. Mundohuni të shpjegoni thjesht funksionin e secilit simbol, shembull: "Kur e shihni këtë shenjë, duhet të dini që nuk mund ta hekurosni këtë veshje". Më pas, luani një lojë memorizuese, ku kërkoni nga kursantët të terheqin një kartë të plastifikuar (të kthyer paraprakisht në anën e kundërt që pamundëson shikimin paraprak të simbolit) dhe pas kursanti të shpjegojë funksionin e simbolit në fjalë. Në rastet kur kursantët nuk janë në gjendje ta bëjnë këtë, përsërisni lojën memorizuese kohe pas kohe. dhe 5. Hartoni një tabelë të thjeshtuar të masave standarde trupore. Vendosni vetëm tre madhësi si 38, 40, 42. Pastaj zgjidhni vetëm masat më të nevojshme të pjesëve të trupit, për të përshtatur rrobat si: Gjatësia totale e trupit, vija e belit, perimetri i gjoksit etj. Mundohuni të demonstroi secilin standard me matjen e drejtpërdrejtë të kursanit dhe duke shpjeguar çdo masë të trupit. Mos prisni që kursanti të mësojë përmendësh tabelën. Në vend të kësaj, vetëm sigurohuni që kursanti të jetë në gjendje të ndjekë informacionet në tabelë. Ju gjithashtu duhet të siguroheni që kur pyesni kursantin, ai/ajo të jetë në gjendje të zgjedhë dhe të tregojë standardin e masës trupore, që ju po kërkoni.

Nr	Emërtimi i Modullit	Kohëzgjatja	Rezultatet Mësimore	Idetë dhe mjetet e zbatimit dhe vlerësimit
2.	Mjetet e punës dhe siguria në punë	35 orë mësimore 20% Teori 70% Praktikë 10% Vlerësim	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kandidati kupton dhe zbaton (përdorë / demonstroi) rregullat e sigurisë themelore në mjedisin e punës dhe gjatë punës me makineri; 2. Kandidati dallon dhe mirëmbanë makinat themelore të thjeshta dhe funksionet themelore speciale të qepjes; 3. Kandidati dallon, përdorë dhe mirëmbanë makinat e materialit prerës; 4. Kursanti dallon, përdorë dhe mirëmbanë makinat e hekurosjes; 5. Kursanti dallon, përdorë dhe mirëmbanë mjete të tjera ndihmëse në trajnimin e qepjes; 6. Kursanti dallon, përdorë dhe mirëmbanë materialet kryesore dhe ndihmëse të përdorura në punën e rrobaqepësisë; 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mundohuni të identifikoni rregullat themelore më të nevojshme të sigurisë në mjedisin e rrobaqepësisë, të cilat do t'ia mësoni kursantit. Shpjegoni kursantit se ai / ajo duhet të kontaktojë drejtpërdrejtë me Instruktorin (juve) në rastet e dëmtimeve. Sigurohuni që personat të kuptojnë cilat janë mjetet e rrezikshme dhe si duhet të mirëmbahen ato. Mundohuni të shpjegoni reagimet bazike pas një dëmtimi, të tilla si përdorimi i dezinfektimit, trajtimi i plagës dhe mënyra se si të aplikoni fashat mbrojtëse. Ju gjithashtu mund të luani lojën me role, sikur kur dikush dëmtohet në ambient të punës dhe ju kërkoni nga kursanti të reagojë. Në këtë formë ju mund të vërtetoni nëse kursanti është në gjendje të reagojë saktë apo jo. 2. Shpjegoni funksionin e makinave më bazike të nevojshme duke demonstruar dallimet në raport me rrobat e prodhuara/ qepura. Merrni një palë xhinse dhe tregoni se cila pjesë e qepjes është bërë me cilën makinë. Shembull: Tregoni pjesën ku xhinset kanë qepje të fshehura dhe shpjegoni se cilën makinë mund ta përdorim për atë lloj qepje, ose tregoni pullat dhe shpjegoni gjithashtu makinën e përshtatëshme për realizimin e qepjes së tyre. Mundohuni të sqaroni ndryshimet / dallimet funksionale të makinerive dhe kërkoni që kursanti të përsërisë pas jush. Përsëritni aktivitetet derisa të siguroheni që kursanti është në gjendje të kuptojë dhe dallojë funksionet e makinave bazike për qepje. 3. Përdorni teknikat e njëjtat si në numrin 2. 4. Për të dalluar llojet e ndryshme të makinave të hekurosjes përdorni teknikat e shpjeguara në numrin 1. Kërkoni nga kursanti të përsërisë dhe sigurohuni që ta forconi pozitivisht kursantin kur ai / ajo jep përgjigje / përformim të saktë. Përforcimi pozitiv nënkupton që ju të inkurajoni kursantin me komente pozitive pas një sjelljeje të saktë. 5. Jepni kursantit një mjet ndihmës specifik dhe kërkoni nga ai/ajo që të tregojë funksionin e tij. Shembull: Jepni gërshërët dhe kërkoni nga kursanti të demonstrojë funksionin e tij (prerjen). Në këtë mënyrë, ju do të jeni në gjendje të identifikoni mjetet që janë të panjohura për kursantin. Në varësi të kësaj, pastaj ju duhet të tregoni funksionin e mjeteve që ai nuk i njeh, dhe më pas kërkoni nga kursanti të përsërisë dhe demonstrojë pas jush. Demonstroni me materiale reale dhe kërkoni nga kursanti të bëjë të njëjtën gjë. 6. Përdorni të njëjtat teknika si në numrin 5.

Nr	Emërtimi i Modullit	Kohëzgjatja	Rezultatet Mësimore	Idetë dhe mjetet e zbatimit dhe vlerësimit
3.	Teknikat e prerjes	<p>75 orë mësimore</p> <p>10% Teori</p> <p>80% Praktikë</p> <p>10% Vlerësim</p>	<p>1. Kursanti është në gjendje të përdorë prerje të ndryshme me makina të ndryshme;</p> <p>2. Kursanti është në gjendje të përdorë teknikat e prerjes;</p> <p>3. Kursanti shkurton veshje të ndryshme të thjeshta të grave;</p> <p>4. Kursanti shkurton veshje të ndryshme të thjeshta burrash;</p>	<p>6. Demonstroni funksionin e secilës makinë prerëse dhe kërkoni nga kursanti të përsërisë të njëjtin demonstrim pas jush. Në procesin e demonstrimit, sigurohuni që të artikulonit qartë emrin e makinës dhe kërkoni që kursanti të përsërisë vokalisht pas jush. Sigurohuni që kursanti të jetë në gjendje të dallojë makinat e ndryshme prerëse vetëm duke i emëruar ose duke i parë ato. Për ta arritur këtë, referojuni gjithmonë makinës duke e prekur atë së pari dhe duke e emërtuar qartë atë me zë.</p> <p>7. Merrni dy pëlhura dhe kërkoni nga kursanti të prejë njëren prej tyre në të njëjtën mënyrë që ju jeni duke prerë tuajen, duke ndjekur vijën e drejtë. Monitoroni nga afër procesin e prerjes së performuar nga kursanti, dhe kërkoni nga ai/ajo që të ndalojë dhe t'u kushtojë vëmendje herë pas here. Kur shihni se kursanti po bën gabime gjatë prerjes, tregoni pëlhurën tuaj dhe formën e saktë të prerjes. Atëherë kërkoni nga kursanti të demonstrojë të njëjtën gjë. Përdorni udhëzime të thjeshta verbale. Pasi kursanti ka arritur të prejë duke ndjekur vijën e drejtë, përdorni një pëlhurë tjetër, ku janë të vizatuara disa vija të lakuara, dhe kërkoni nga kursanti të prejë duke ndjekur vijat e lakuara. Kërkoni nga kursanti të përsërisë procesin derisa ai / ajo të jetë në gjendje ta kryejë atë siç duhet.</p> <p>8. dhe 4. Pyesni kursantin nëse ai kupton dallimet midis rrobave të grave dhe rrobave të burrave. Në rast se jo, atëherë ndiqni hapat si më poshtë: Kërkoni nga dy praktikant të tjerë (një burrë dhe një grua) të qëndrojnë afër njëri-tjetrit në të njëjtën linjë. Merrni rroba të ndryshme (xhinse, fustane, këmisha etj.) dhe jepni gruas rrobat përkatëse dhe bëni të njëjtën gjë me burrin. Gjatë këtij procesi, përpikuni të shpjegoni thjesht pse ajo veshje specifike i takon gruas dhe jo burrit dhe bëni të njëjtën gjë për rrobat e burrit. Pasi të keni shpjeguar, merrni përsëri të gjitha rrobat dhe kërkoni nga kursanti që t'i ndajë përsëri rrobat për gratë dhe burrat. Monitoroni nga afër se si ai / ajo i ndan rrobat dhe jepni një reagim pozitiv kur kursanti kryen detyrën pa gabime. Në rastet kur kursanti nuk i ka ndarë rrobat siç duhet, kërkoni që ai/ajo të përsërisë aktivitetin duke dhënë përsëri shpjegime. Kur kursanti kupton ndryshimin midis rrobave të grave dhe të burrave, kërkoni që ai/ajo të përdor teknikat e prerjes të mësuara më parë në rrobat e grave dhe të burrave.</p>

Nr	Emërtimi i Modullit	Kohëzgjatja	Rezultatet Mësimore	Idetë dhe mjetet e zbatimit dhe vlerësimit
	Teknikat e qepjes	<p>150 orë mësimore</p> <p>10% Teori</p> <p>80% Praktikë</p> <p>10% Vlerësim</p>	<p>1. Kursanti është në gjendje të kryejë teknika të thjeshta të qepjes;</p> <p>2. Kursanti bën qepje të ndryshme të thjeshta me dorë dhe me makinë të thjeshtë;</p> <p>3. Kursanti qepë rroba të thjeshta për gra</p> <p>4. Kursanti qepë veshje të ndryshme të thjeshta për burra</p>	<p>1. Identifikoni hapat më themelorë që janë të nevojshëm për të përdorur makinat bazike. Realizoni fotografi individuale për secilin hap që keni identifikuar paraprakisht. Dorëzoni kursantit fotografinë e hapit të parë që duhet të ndërmerret për të filluar procesin e qepjes. Demonstroni ngadalë duke përdorur udhëzime verbale. Sigurohuni që kursanti të përpiqet menjëherë pas jush të demonstrojë të njëjtin proces. Lini në një vend të dukshëm foton e atij hapi të parë, gjatë kohës që kursanti po kryen atë detyrë specifike. Vendosni fotografinë përkatëse çdo herë që përparoni me detyra specifike të procesit të qepjes. Ose mund të bëni një video ku tregohet i gjithë procesi, dhe ju mund ta shfaqni atë gjatë kohës kur kursanti përpiqet të kryejë detyrën, duke paazuar në hapa specifik. Merrni në konsideratë që fotografitë e hapave apo videot me pauza në hapa specifik kanë për qëllim që të thjeshtëzojnë detyrën e cila në tërësi dhe e pa-përshkallëzuar mund të jetë vështirë e arritshme për persona me aftësi të kufizuara intelektuale.</p> <p>2 Vizatoni një vijë në një pëlhurë specifike dhe demonstroi qepjen me dorë duke percjellur atë vijë. Bëni një vijë tjetër dhe kërkoni nga kursanti të bëjë qepjen me dorë duke ndjekur atë vijë. Pasi kursanti ka arritur të ndjekë plotësisht vijën, merrni një copë pëlhure dhe paloseni. Kërkoni nga kursanti të bëjë qepjen me dorë në skaj të pëlhurës, përsëri duke ndjekur një vijë specifike. Sigurohuni që të përsërisni procesin, derisa kursanti të jetë në gjendje ta brendësojë atë dhe të kryejë detyrën pa vizatuar vijën në fillim.</p> <p>3 dhe 4.Përdorimi i hapave të vegjël, demonstrimi, modelimi dhe udhëzimet verbale mundësojnë që kursanti të qepë rroba të thjeshta (jo të komplikuar) të grave dhe burrave, duke ndjekur udhëzimet në pjesën e sipërme.</p>

Nr	Emërtimi i Modullit	Kohëzgjatja	Rezultatet Mësimore	Idetë dhe mjetet e zbatimit dhe vlerësimit
	Konfeksionimi i veshjeve për fëmijë	<p>80 orë mësimore</p> <p>10% Teori</p> <p>80% Praktikë</p> <p>10% Vlerësim</p>	<ol style="list-style-type: none"> Kursanti e kupton qëllimin dhe procesin e veshjes së rrobave të fëmijëve Kursanti ka bërë qepjen e fundeve të vajzave, me copa tashmë të prera. Kursanti qepë bluzat e vajzave, me copa tashmë të prera. Kursanti bën qepjen e pantallonave për vajza, me copa tashmë të prera; Kursanti bën qepjen e bluzave të djemve, me copa tashmë të prera; Kursanti bën qepjen e pantallonave për djem me copa tashmë të prera; Kursanti shkurton rrobat e fëmijëve (te njëjtat që ai / ajo ka qenë në gjendje t'i qepë me parë) 	<ol style="list-style-type: none"> Për tu siguruar që kursanti i kupton dallimet midis rrobave të fëmijëve dhe të rriturve, merrni disa rroba (për fëmijë dhe të rritur) dhe kërkoni nga kursanti t'i ndajë ato në dy grupe: Rrobat për fëmijë dhe rrobat për të rritur. Nëse kursanti nuk është në gjendje ta kryejë këtë detyrë si duhet, mund të shpjegoni dallimet midis dy grupeve dhe karakteristikat që i bëjnë rrobat të dallohen nga njëra-tjetra. Duke përdorur teknikat e qepjes nga moduli i mëparshëm, mund t'i kërkoni kursantit të kryejë detyrën e qepjes së rrobave të fëmijëve, duke treguar një mostër, si do të duket produkti final. Ju mund të bëni një listë të kontrollit me fotografi, ku tregoni të gjithë procesin e qepjes në anën e majtë, ndërsa në anën e djathtë lini një hapësirë ku kursanti mund të shënojë/konfirmojë me "✓" pasi të përfundojë atë detyrë specifike. Shembull në anën e majtë, ju vendosni me rënditje fotot e procesit të qepjes, dhe kur kursanti të jetë në gjendje të kryejë hapin e parë saktë, ai shënon me "✓" në anën e djathtë. Në këtë mënyrë, ai / ajo do të jetë në gjendje të kryejë detyrën në mënyrë kronologjike dhe është në gjendje të dijë se cila detyrë vjen më pas. Ju gjithashtu mund të përdorni video për të treguar tërë procesin e qepjes për secilën veshje specifike për fëmijë. 4. 5. dhe 6. referohuni shpjegimit në 2.
	Riparimet e veshjeve	<p>30 orë mësimore</p> <p>10% Teori</p> <p>80% Praktikë</p> <p>10% Vlerësim</p>	<ol style="list-style-type: none"> Kursanti është në gjendje të zgjedhë nga një tufë rrobash, ato që kanë nevojë për riparim Kursanti kryen të domosdoshmet (ndryshimet dhe korigjimet) sipas kërkesave të klientit 	<ol style="list-style-type: none"> Për të ndihmuar kursantin të kuptojë rëndësinë e riparimit të rrobave, tregoni atij/ asaj një rrobë specifike (xhinse, këmishë) dhe kërkoni që ai/ajo ta veshë atë. Sigurohuni që rroba është diku dukshëm e shkatërruar / shqyer. Pyesni kursantin nëse ai / ajo mund ta veshë rrobën në gjendjen që është. Sigurohuni që kursanti të kuptojë që rroba nuk është e përshtatshme për t'u veshur nëse është shkatërruar / shqepur. Veni në dukje rolin e rrobaqepësit për ta rregulluar atë. Për tu siguruar që kursanti ka qenë në gjendje të kuptojë se çfarë nënkupton rregullimi i rrobave dhe kur është i zbatueshëm, i jepni kursantit një tufë rrobash ndërsa sigurohuni që disa prej tyre janë të shkatërruara diku dhe kanë nevojë për riparime. Kërkoni nga kursanti të ndajë / zgjedhë rrobat që kanë nevojë për riparim nga grumbulli i rrobave që keni siguruar. Kërkoni nga kursanti të zbatojë aftësitë e fituara gjatë Modullit 6, në mënyrë që të kryejë riparimin e nevojshëm në rroba specifike.

Nr	Emërtimi i Modullit	Kohëzgjatja	Rezultatet Mësimore	Idetë dhe mjetet e zbatimit dhe vlerësimit
	Hekurosja dhe palosja/paketimi 45 orë mësimore 10% Teori 80% Praktikë 10% Vlerësim		<ol style="list-style-type: none"> Kursanti kryen procese interfazash për hekurosjen Kursanti kryen hekurosjen përfundimtare në rrobaqepësi Kursanti palosë dhe paketon 	<ol style="list-style-type: none"> Jepni kursanti t rroba të pa hekurosura dhe pyesni kursantin nëse ai / ajo mund t'i veshë ashtu. Sigurohuni që kursanti të kuptojë që rrobat e pa hekurosura nuk janë të përshtatshme për t'u veshur. Nëse kursanti nuk e kupton këtë, merrni disa rroba të hekurosura dhe të pa hekurosura dhe kërkoni nga kursanti t'i klasifikojë ato në dy kategori vijuese: "Të përshtatshme për tu veshur; ✓ " ose "Të papërshtatshme për t'u veshur: X ". Vendosni në një tavolinë një fletë me shenjën "✓" dhe një fletë tjetër me shenjën "X" . Kërkoni nga kursanti t'i ndaj rrobat në varësi të fletave në tavolinë. Pasi kursanti ka klasifikuar rrobat, pyesni kursantin nëse ai/ajo e di se si mund t'i bëjmë "Rrobat nga kategoria X" të përshtatshme për t'u veshur. Nëse kursanti është në gjendje të përmendë ose emërtojë se kjo mund të arrihet përmes "Hekurosjes", atëherë filloni direkt të demonstroi procesin. Në rast se jo, sigurohuni që të shqiptoni qartë fjalën "Hekurosje" dhe ta demonstroi atë ndërkohë. Demonstroi fillimisht hekurosjen në një copë të një pëlhere të drejtë (jo në një rrobe). Demonstroi vetëm lëvizjen me hekur (majtas, djathtas dhe kështu me radhë) dhe kërkoni kursantit të bëjë të njëjtën gjë. Pasi kursanti është në gjendje të demonstrojë të njëjtën gjë dhe ka qenë në gjendje të kuptojë lëvizjen e dorës gjatë hekurosjes, demonstroi hekurosjen në një rrobë të drejtë të lehtë për tu hekurosur. Kërkoni nga kursanti të bëjë të njëjtën gjë. Përsëriteni atë gradualisht me rroba më të vështira për tu hekurosur. Pasi kursanti të jetë në gjendje të hekurosë bazën e rrobave, pastaj mund të demonstroi hekurosjen e pjesëve të ndërlikuara. Shpjegoni derisa i tregoni kursantit mjetin e paketimit. Meqenëse mjeti i paketimit është i lehtë për t'u përdorur, mësojeni kursantin kryesisht përmes demonstrimit dhe dhënies së udhëzimeve të thjeshta vokale. Kërkoni nga kursanti të përsërisë paketimin derisa ai / ajo të jetë në gjendje të bëjë atë pa ndihmë ose individualisht.

KURSI PËR KAMARIER I PËRSHTATUR PËR PERSONA ME AFTËSI TË KUFIZUAR INTELEKTUALE

1) Kriteret për pjesëmarrje në këtë kurs janë si më poshtë:

- Të jetë person me aftësi të kufizuar intelektuale mbi 16 vjec
- Të jetë person me aftësi të mobilitetit fizik, kordinimit bilateral dhe motorikë fine të zhvilluar
- Të ketë sjellje funksionale shoqërore
- Të ketë artikullim të kuptueshëm.

2) Kohëzgjatja e kursit është 270 orë.

- 1 orë mësimore zgjat 45 minuta.

3) Numri i pjesëmarrësve

- Nëse klasa është inkluzive me shumicë të kursantëve me zhvillim tipik, numri i pjesëmarrësve nuk duhet të kalojë mbi 10.
- Nëse klasa përbëhet vetëm nga kursant me aftësi të kufizuar, numri i pjesëmarrësve nuk duhet të kalojë mbi 6.

4) Vlerësimi

Kurset vlerësohen nga trajnerët e kursit për secilin Rezultat Mësimore. Në fund të kursit, secili kursant i nënshtrohet dy provimeve finale.

- Provimi Teorik (përmes shkrimit, verbalizimit apo demonstrimit, varësisht nevojave të kursantit)
- Provimi Praktik (përmes detyrave praktike që integrojnë modulet kryesore të kursit)

- Kursanti duhet të kalojë 60 % të provimit Teorik për të marrë certifikaten.
- Kursant duhet të kalojë 80 % të provimit Praktik (të përshkallëzuar në detyra në hapa të vegjël) për të marrë certifikatën.
- Në provimin praktik kursantit mund t'i kërkohet të realizojë detyra /produkte të ndara në hapa të vegjël, dhe jo të krijoj të gjithë produktin/ detyrën njëherësh.
- Nëse kursanti nuk i arrinë këto përqindje, ai/ajo duhet të ri-ndjek kursin.
- Një kursant mund të ndjekë një kurs vetëm dy herë

5) Rekomandim

- QAP të sigurojë një total prej 10 orëve të punës praktike të kursantit, në një ambient real të punës.

Nr.	Emërtimi i Modullit	Kohëzgjatja	Rezultatet Mësimore	Idetë dhe mjetet e zbatimit dhe vlerësimit
1	Hyrje në profesionin e Kamariert	30 orë mësimore 70 % teori 20 % praktikë 10% vlerësim	<ol style="list-style-type: none"> Kursanti përshkruan verbalisht/ shkruan / demonstroi veçoritë e programit. Kursanti merr një prezantim të përgjithshëm dhe është në gjendje të na shpjegojë ose përdorë pajisjet themelore të punës (tavolinë, pjata, gota, aparatin e kafës, frigorifer, kondicioner etj) 	<ol style="list-style-type: none"> Printo dhe tregoi kursantit fotografi të kamerierit në faza të ndryshme si: mikpritja e njerëzve, shërbimi, dhënia e kusurit etj. Shpjegoni verbalisht se "kamariert" është personi që na shërben në kafe, restorant apo hotel. Pyesni kursantin nëse ai / ajo ka pasur përvojë të shkojë në një restorant dhe të shërbehet nga dikush? Në rastet kur përballeni me vështirësi për të shpjeguar, kërkoni kursantit të ulet dhe ju filloni të luani rolin e kamariert. Për t'u siguruar që kursanti ka qenë në gjendje ta kuptojë atë rol dhe ta dallojë atë nga profesionet e tjera, ju mund të tregoni fotografi të profesioneve të ndryshme (mjek, zjarrfikës, rrobaqepës, etj.) dhe t'i kërkoni kursantit të identifikojë "kamariert". Ju mund të bëni një listë me fotografitë e pajisjeve të nevojshme të punës në një restorant, dhe të përpiqeni t'i shpjegoni kursantit secilën prej tyre. Ju gjithashtu mund të tregoni fotografi të mjedisit të restorantit dhe të pyesni kursantin, ku në hapsirën/ kabinetin brenda QAP, është vendosur ajo pajisje e e punës që po shpjegoni.
2	Shëndeti dhe Siguria	20 orë mesimore 20% teori 70% praktikë 10% vlerësim	<ol style="list-style-type: none"> Higjiena në vendin e punës Higjiena personale. Siguria në punë 	<ol style="list-style-type: none"> dhe 2. Së pari ju duhet të shpjegoni qartë mjetet e nevojshme për ruajtjen e higjienës personale. Shembull: Ujë, shampo, peshqir, etj. Ndërsa sqaroni secilën mjet, demonstroi përdorimin e tij dhe kërkoni nga kursanti të përsërisë demonstrimin pas jush. Printoni hap pas hapi fotografitë që tregojnë mirëmbajtjen e higjienës personale. Shembull: larja e duarve, fërkimi i duarve, tharja e duarve, etj. Mbajeni klipin e fotografive në një vend të dukshëm dhe kërkoni nga kursanti të kujdeset për higjienën personale përpara se të fillojë me cilëndo detyrë të trajnimit. Ju gjithashtu mund të përdorni video modeluese, e cila mund të gjendet lehtësisht në internet, ose të përdorni vetë-modelim dhe demonstrim. Mundohuni të përshkruani eksistencën e baktereve, ose tregoni një pamje/ fotografi të baktereve të cilat mund të gjenden lehtë në internet. Shpjegoni se ne mund t'i heqim bakteret e tilla vetëm duke larë duart me kujdes. Shpjegojuni kursantit se baktere të tilla janë të dëmshme nëse futen brenda kafesë, ushqimit ose çfarëdo tjetër që jemi duke konsumuar. Meqenëse kuzhina mund të jetë një burim zjarri, ju duhet t'i mësoni kursantit aftësitë themelore të reagimit kundër zjarrit. Tregoni video sesi zjarri mund të jetë shkatërrues për mjedisin dhe si mund të shkaktojë dëme edhe për njerëzit. Prandaj duhet ta mësoni kursantin që të jetë në gjendje të reagojë kundër zjarrit. Fillimisht përmes aftësive themelore të reagimit, deri në përdorimin e aparateve speciale të zjarrfikjes. Demonstroi sesi mund të shuhet zjarri i vogël ose mund të tregoni video sesi zjarri mund të fiket nga aparati special për zjarrfikje.

Nr.	Emërtimi i Modullit	Kohëzgjatja	Rezultatet Mësimore	Idetë dhe mjetet e zbatimit dhe vlerësimit
4	Banaku	<p>70 orë mësimore</p> <p>10% teori</p> <p>80% praktikë</p> <p>10% vlerësim</p>	<ol style="list-style-type: none"> Përdorimi i aparatit të kafës Përgatitja e koktejeve 	<ol style="list-style-type: none"> Shpjegoni përdorimin e makinës së kafesë qartë me zë, përderisa gjithashtu demonstroni përdorimin e saj. Shpjegoni së pari vetëm opsionet më themelore të makinës si "Ndize" dhe "Fike". Shpjegoni parakushtet e para të kërkuara në mënyrë që makina të funksionojë si: ujë, arredim elektrik etj. Shpjegoni secilin opsion (ndërsa demonstroni dhe kërkoni nga kursanti të bëjë të njëjtën gjë) në hapa të vegjël, duke filluar nga opsionet e thjeshta. Kaloni gradualisht në opsione më të komplikuar të makinerisë, pasi të jeni të sigurt që kursanti ka qenë në gjendje të kuptojë dhe kryejë ato themelore. Sigurohuni që t'i përsërisni herë pas here edhe opsionet më themelore, për t'u siguruar që kursanti nuk po i harron ato. Merrni tre lëngje (shembull: lëng portokalli, tekilla dhe shurup shege) të cilat nevoiten për krijimin e një koktej dhe vendosini ato në gota transparente, ku tiparet (si ngjyra dhe sasia) mund të vërehen lehtë. Kërkoni nga kursanti të shijojë njërin prej gotave (lëng portokalli). Pastaj, merrni njërin nga gotat e tjera (tekilla) dhe barteni atë në gotën me lëngun e parë (atë të portokallit). Kërkoni nga kursanti që ta shijojë përsëri një sasi të vogël. Pyesni kursantin, nëse shija është e ndryshme nga lëngu origjinal i portokallit që ai / ajo shijoi në fillim. Më pas, në gotën e parë (lëng portokalli) shtoni gotën tjetër (shurupin e shegës) dhe kërkoni nga kursanti që ta shijojë përsëri. Pyesni përsëri kursantin nëse shija e lëngut ka ndryshuar. Sigurohuni që kursanti të kuptojë që me përzierjen e lëngjeve, ne krijojmë një shije krejtësisht të re. Shpjegoni se përzierja e lëngjeve quhet koktej. Më pas mund të demonstroni përzierje të ndryshme gradualisht, duke u siguruar që kursanti të përsërisë demonstrimin në mënyrë të saktë.

Nr.	Emërtimi i Modulit	Kohëzgjatja	Rezultatet Mësimore	Idetë dhe mjetet e zbatimit dhe vlerësimit
5	Struktura organizative, puna përgatitore në restorant dhe teknikat e shërbimit	100 orë mësimore 20% teori 70% praktikë 10% vlerësim	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kursanti është në gjendje të thotë / tregojë punën në grup dhe detyrat përkatëse për secilin pozicion në restorant dhe të tjerët. 2. Kursanti është në gjendje të identifikojë përmes zgjedhjes / tregimit të llojeve të ndryshme të tavolinave, dhe renditjen e tyre. 3. Kursanti aftësohet për sistemin e shërbimit. 4. Kursanti thotë / demonstroi rregullat dhe teknikat e shërbimit. 5. Vendosi-shtrirja e mbulesës 	<ol style="list-style-type: none"> 6. Bëni një listë të pozitave tipike të një ambienti përkatës (kafe, restorant etj), siç janë: kamarieri kryesor, ndihmës kamarieri, banakieri etj. Printoni një fotografi të një personi, që përfaqëson secilën nga këto pozita dhe tregoni kursantit secilën prej tyre. Shpjegoni qartë verbalisht dhe demonstroi rolin e secilit prej pozitave të punës dhe sigurohuni që kursanti të jetë në gjendje t'i dallojë ato. Shpjegoni se kursanti duhet të bashkëpunojë me të gjithë kolegët e tjerë në mënyrë që të kryejë detyrat e tij në mënyrë të saktë. Bëni aktivitete në grup, ku jepni role të ndryshme njerëzve të ndryshëm dhe kërkoni nga ata të kryejnë detyrat e tyre përkatëse, varësisht rolit që kanë marrë. 7. Tregoni përmes fotografive llojet e ndryshme të tavolinave në një restorant ose në ndonjë mjedis tjetër përkatës. Bëni një grup fotografish / kartash, kur shfaqen këto tavolina të llojeve të ndryshme dhe shpjegoni kursantit secilën prej tyre duke përfshirë përdorimin e tyre. Për tu siguruar që ai / ajo i ka kuptuar ndryshimet, kërkoni prej tij që të zgjedhë një kartë specifike bazuar në udhëzimet tuaja verbale. 8. Përdorni demonstrim, video modeluese dhe lojë me role. 9. Tregoni video ku shihen rregullat dhe teknikat e shërbimit. Ndërkohë, ju mund ta ndaloni videon herë pas here, të shpjegoni verbalisht atë që po shikoni në video dhe të shtoni informacione në lidhje me teknikat. Ju gjithashtu mund të bëni pauza të videos, për t'i dhënë kohë kursantit për të kryer/ demonstruar saktësisht rregullat e teknikave të shërbimit që po shfaqen në video. 10. Përdor teknikat në numrin 4.

Nr.	Emërtimi i Modullit	Kohëzgjatja	Rezultatet Mësimore	Idetë dhe mjetet e zbatimit dhe vlerësimit
6	Shërbimi dhe komunikimi me klientët	<p>50 orë mësimore</p> <p>20% teori</p> <p>70% praktikë</p> <p>10% vlerësim</p>	<ol style="list-style-type: none"> Kursantit përshtatet për mënyrë e sjelljes së klientit. Kursanti ka mësuar për vetëkontroll dhe marrëdhënie me të tjerët. Kursanti është në gjendje të komunikojë përmes simboleve Kursanti është i aktivizuar për pritjen dhe përcjelljen e të ftuarve. Kursanti është i aktivizuar për prezantim me klientin. Kursantit i është mundësuar të silltet saktë (drejtë) ndaj të ftuarit. 	<ol style="list-style-type: none"> dhe 2. Kërkoni nga kursanti të ulet sikur ai / ajo është klienti ndërsa ju përpiquni të luani rolin e kamarierit. Filloni me përshëndetjet fillestare. Sigurohuni që të demonstroi gjuhën e duhur të trupit, tonin e zërit dhe artikulimin. Luani rolin e kamarierit në faza të ndryshme të shërbimit si (përshëndetjet fillestare, marrjen e porosive, shërbimin dhe pagesën). Kërkoni kursantit që t'i kushtojë vëmendje sjelljes suaj, dhe shpejtoni se në një moment specifik ju do t'i kërkoni atij / asaj ta përsërisë atë që ju keni demonstruar. Përsëritni të njëjtën përmes lojës me role, që nga fillimi, duke dhënë udhëzime verbale gjithashtu. Shembull (kur klienti ulet së pari në tavolinë, thuani «mire se erdhet në kafënë tonë, si mund t'ju shërbej?» ose cdo shprehje tjetër që konsiderohet e përshtatëshme në këtë rast. Kërkoni nga kursanti ta demonstrojë atë pas jush. Bëni demonstrim hap pas hapi për secilën detyrë dhe kërkoni nga kursanti të bëjë të njëjtën gjë. Kujtoni kursantin se sjellja e mirë është thelbësore në këtë profesion. Pasi kursanti ka arritur të kuptojë tiparet kryesore të marrëdhënive me të tjerët, filloni t'i mësoni atij / asaj disa rregulla themelore të vetëkontrollit. Luani rolin e një klienti paksa arrogant, dhe mësoni (duke demonstruar vetë) kursantit që të injorojë sjelljen arrogante, dhe të kryejë detyrat e tij / saj. Shtypni në karta të vogla pesë simbolet tipike që tregojnë përshtypjet. Tregoni ato kursantit, duke i asociuar me tre emocione të ndryshe që mund të shprehën përmes fotografiave ku shfaqet një fytyrë „e kënaqur“, „e pakënaqur“, „dhe neutrale“. Për secilin simbol shoqëroni një nga fytyrat, kështu që kursanti e kupton se cili simbol është pozitiv, cili negativ dhe cili është neutral. Pastaj ktheni të gjitha fotografitë e simboleve në anën tjetër dhe kërkoni nga kursanti të zbulojë një prej tyre dhe të thotë kur simboli është pozitiv, negativ dhe neutral. Përdorni të njëjtat teknika si në 1 dhe 2 (përshateteni kur është e nevojshme) Përdorni të njëjtat teknika si në 1 dhe 2 (përshateteni kur është e nevojshme) Përdorni të njëjtat teknika si në 1 dhe 2 (përshateteni kur është e nevojshme)

KURSI I KUZHINIERIT I PËRSHTATUR PËR PERSONA ME AFTËSI TË KUFIZUARA INTELEKTUALE

1) Kriteret për pjesëmarrje në këtë kurs janë si më poshtë:

- Të jetë person me aftësi të kufizuar intelektuale mbi 16 vjec
- Të jetë person me aftësi të mobilitetit fizik, kordinimit bilateral dhe motorikë fine të zhvilluar
- Të ketë sjellje funksionale shoqërore

2) Kohëzgjatja e kursit është 430 orë.

- 1 orë mësimore zgjat 45 minuta.

3) Numri i pjesëmarrësve

- Nëse klasa është inkluzive me shumicë të kursantëve me zhvillim tipik, numri i pjesëmarrësve nuk duhet të kalojë mbi 10.
- Nëse klasa përbëhet vetem nga kursant me aftësi të kufizuar, numri i pjesëmarrësve nuk duhet të kalojë mbi 6.

4) Vlerësimi

Kurset vlerësohen nga trajnerët e kursit për secilin Rezultat Mësimore. Në fund të kursit, secili kursant i nënshtrohet dy provimeve finale.

- Provimi Teorik (përmes shkrimit, verbalizimit apo demonstrimit, varësisht nevojave të kursantit)
- Provimi Praktik (përmes detyrave praktike që integrojnë modulet kryesore të kursit)
- Kursanti duhet të kalojë 60 % të provimit Teorik për të marrë certifikatën.

- Kursant duhet të kalojë 80 % të provimit Praktik (të përshkallëzuar në detyra në hapa të vegjël) për të marrë certifikatën.

Në provimin praktik kursantit mund t'i kërkohet të realizojë detyra /produkte të ndara në hapa të vegjël, dhe jo të krijoj të gjithë produktin/ detyrën njëherësh.

- Nëse kursanti nuk i arrinë këto përqindje, ai/ ajo duhet të ri-ndjek kursin.

- Një kursant mund të ndjekë një kurs vetëm dy here.

5) Rekomandim

- QAP të sigurojë një total prej 10 orëve të punës praktike të kursantit, në një ambient real të punës

Nr.	Emërtimi i Modullit	Kohëzgjatja	Rezultatet Mësimore	Idetë dhe mjetet e zbatimit dhe vlerësimit
1	Bazat e Profesionit të Kuzhinës	30 orë mësimore 70% teori 20% praktikë 10% vlerësim	1. Kursanti përshkruan /shkruan/ demonstroi veçoritë e profesionit të kuzhinierit.	<ul style="list-style-type: none"> - Ju mund të përdorni teknika të ngjashme si në numrin 1 të modullit 1 të kursit të mëparshëm. Tregoni fotografi ose video të një kuzhinieri të gatimit. Kërkoni nga kursanti t'i vëzhgojë me kujdes ato dhe shpjegoni se po synoni t'i mësoni atij/asaj të bëjë të njëjtën gjë. Për tu siguruar që kursanti është në gjendje të identifikojë profesionin e kuzhinierit në mes të tjerëve, tregoni fotografi të njerëzve që bëjnë punë të ndryshme dhe kërkoni nga kursanti të identifikojë kuzhinierin midis tyre. - Krijoni një listë të lëndëve ushqyese si: Proteinat, Karbohidratet, Yndyrërat, etj. Fillimisht shpjegoni se në cilat ushqime mund të gjinden këto lëndë ushqyese. Printoni fotografi të ushqimeve të tilla sikurse : mishi, djathi, frutat etj. Pastaj udhëzoni kursantin që të asocioj fotografitë e ushqimeve me emrin e lëndës ushqyese. Shembull: nën emrin PROTEIN ju kërkoni nga kursanti të rendisë fotot e ushqimit që e përmbajn a të si: mish, vezë, qumësht, kos, djathë etj. Në ndërkohë mund të shpjegoni tiparet e këtyre lëndëve ushqyese për sa i përket asaj se sa është e rëndësishme për energjinë tonë etj. Ju mund ta përsërisni këtë për të gjitha lëndët e tjera ushqyese si: karbohidratet, yndyrërat etj. - Tregoni fotografi ose video të një kuzhine të mirëmbajtur siç duhet, dhe fotografi të një kuzhine të pa-mirëmbajtur. Mundohuni të nënvizoni/potencioni ndryshimet në mes të dy versioneve, gjithmonë duke theksuar se cili është versioni i saktë. Atëherë, kërkoni nga kursanti të identifikojë dallimet duke shpjeguar me gojë ose duke shënjësuar me gisht atë që është e gabuar dhe çfarë është e saktë. Përdorni të njëjtat teknika siç përshkruhen në Modulin 2 të Kursit të rrobaqepësisë.. - Kur punoni me një person me aftësi të kufizuara intelektuale, është e rëndësishme që të bëjmë përshtatjen e recetave. Filloni duke bërë listën e përbërësve me masa specifike në njëren anë dhe fotografi të përbërësve në anën e tjetër. Për secilën prej përbërësve, paraqisni figurën përkatëse. Para se të filloni përzierjen e përbërësve, sigurohuni që kursanti të jetë në gjendje të zgjedhë/ identifikojë përbërësin në mjedisin e vërtetë të punës, thjesht duke e parë atë në listën e përbërësve në recetë dhe foton përkatëse. Shembull: nëse për një ushqim të caktuar na duhet vaji, ju do të duhej të shkruani "1L. Vaj" në recetë dhe vendoseni në anën e djathtë fotografinë e vajit. Kur të filloni të aplikoni recetën, kërkoni kursantin të gjejë përbërësin e nevojshëm në mjedisin e punës, duke e lexuar në recetë dhe duke e parë në fotografi. P.sh. kërkoni të gjej vajin në mjedisin e punës, pasi ai / ajo ta ketë parë atë në listën e përbërësve. Pasi të siguroheni që kursanti ka qenë në gjendje të identifikojë përbërësit mund të filloni me përzierje. Procesi i përzierjes dhe gatimit duhet të shpjegohet qartë në mënyrë narrative. Sidoqoftë, duhet të sigurojmë edhe edhe fotografi apo video të procesit. Pas fotove, ju mund ta demonstroi procesin vetë në kuzhinën e vërtetë dhe t'i kërkoni kursantin të përsërisë demonstrimin pas jush, derisa ai / ajo të jetë në gjendje ta bëjë atë individualisht vetëm duke u ndihmuar nga të dhënat në recetë.

Nr.	Emërtimi i Modullit	Kohëzgjatja	Rezultatet Mësimore	Idetë dhe mjetet e zbatimit dhe vlerësimit
2	Mbrojta dhe siguria në punë	40 orë mësimore	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kandidati mirëmban sigurinë dhe shëndetin në vendin e punës. 2. Kandidati kontribuon në evitimin e rreziqeve për shëndetin dhe sigurinë. 3. Kandidati përdorë pajisjet, veglat dhe materialet në mënyrë të sigurtë. 	<ul style="list-style-type: none"> - Referohuni në udhëzimet në modulin 2 të Programit për Kamarier. - Mund të vendosni të gjitha veglat e nevojshme të kuzhinës në një tavolinë dhe të filloni të tregoni dhe demonstroi funksionin e secilës prej tyre. Ju mund t'i kërkonti kursantit që të demonstrojë të njëjtën gjë pas jush, derisa të siguroheni që ai / ajo është në gjendje të demonstrojë përdorimin e saktë për secilën pajisje

Nr.	Emërtimi i Modullit	Kohëzgjatja	Rezultatet Mësimore	Idetë dhe mjetet e zbatimit dhe vlerësimit
3	Përgatitja e bulioneve dhe salsave	70 orë mësimore 10% teori 80% praktikë 10% vlerësim	<ol style="list-style-type: none"> Kandidati përgatit perberesit themelore te bulionit. Kandidati përgatit buljon të kthjellët dhe supra me to. Kandidati përgatit buljon dhe supra krem me to. Kandidati përgatit buljone me peshk, prodhime deti dhe supra me to. Kandidati përgatit salca të nxehta. Kandidati përgatit salcat e ftohta. 	<p>Pjesa më e rëndësishme e mësimit të gatimit për personat me aftësi të kufizuara intelektuale është ofrimi i udhëzimeve në atë mënyrë që kursanti të mund t'i kuptojë. Shembull: mënyra se si është shkruar receta duhet të përshatet me aftësitë njohëse, fizike ose shqisore të kursantit, siç përshkruhet në ushëzimin 8 të modullit të parë (1). Perderisa disa nga kursantët mund të jenë në gjendje të lexojnë dhe kuptojnë recetën menjëherë, të tjerët mund të kenë nevojë që ajo të shtypet me shkronja më të mëdha apo të ketë udhëzime me foto. Në çiftë se kursantët kanë arritur të zotërojnë njohuri mbi veprime sikurse përshatja e furrës në temperaturën e duhur, matja e përbërësve dhe përzierja, ata do të jenë në gjendje të ndjekin receta të shumta vetëm duke ju përshatur udhëzimeve në recetë. Derisa kaloni nëpër hapat e këtij moduli, ka akomodime që është e rëndësishme të ndërmirren për të arritur një nivel më të lartë të pavarësisht të kursantëve. Përdorimi i gotave me madhësi të ndryshme për qëllim të matjes së përbërësve, është një mënyrë e mirë që kursanti të ketë një orientim vizual të sasisë së përbërësit, edhe në rastet kur ai/ajo nuk arrinë të përdorë peshorën e caktuar matëse. Në mënyrë ideale, përdorimi i këtyre teknikave asistive, do të duhej të zbehej/ zhdukej gradualisht dhe kursanti do të duhej të arrijë të gatuaj pa i përdorur.</p> <p>Derisa e mësoni kursantin të përgatis lloje të ndryshme të supave, sigurohuni që keni varur një fotografi të asaj supe në një vend të dukshëm pune në kuzhinë. Në këtë mënyrë ju krijoni mundësi që kursanti të mësojë përmendësh më mirë supën që do të përgatisë, dhe të kuptojë më mirë se cila do të jetë pamja finale e produktit që është duke përgatitur. Gjithmonë sigurohuni që të vendosni listën e përbërësve diku në një vend të dukshëm. Idealisht, lista e përbërësve kur punoni me persona me aftësi të kufizuara intelektuale duhet të përmbajë emra dhe fotografi.</p> <p>Shembull:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1 kg mish (foto e mishit) 2 lugë vaj (foto e vajit) 1 lugë kripë (foto e kripës) dhe kështu me rradhë. <p>Sigurohuni përbërësit t'i ndani në grupe.</p> <p>Shembull:</p> <ul style="list-style-type: none"> Grupi 1 (Përbërësit që na nevojiten së pari): 1 kg mish, 1 L ujë, 2 lugë kripë Grupi 2 (Përbërësit që na nevojitet së dyti): kërpudha 0,5 kg, 1. Kg patate. Grupi 3 (Përbërësit që na duhen më pas): përbërës të tjerë eventuale. <p>Udhëzoni kursantin të punojë së pari me grupin e parë të përbërësve. Mos u zhvendos në shpjegime për sa i përket përgatitjes së grupit të dytë të përbërësve pa u siguruar që ai / ajo ka qenë në gjendje të kuptojë fillimisht procedurën e punës me grupin e parë të përbërësve. Kur punoni me persona me aftësi të kufizuara intelektuale, është shumë e rëndësishme që detyrat të ndahen në hapa të vegjël dhe të mësohen veçmas nga njëra tjetra. Pasi të jeni të sigurt që kursanti është në gjendje të kryejë detyrën e nevojshme me grupin e parë të përbërësve, mund të lëvizni më tej me shpjegimet dhe intruksionet për grupin e dytë të përbërësve. Sidoqoftë, në fund ju duhet ta udhëzoni kursantin që të kryejë të gjithë procesin si një tërësi.</p>

Nr.	Emërtimi i Modullit	Kohëzgjatja	Rezultatet Mësimore	Idetë dhe mjetet e zbatimit dhe vlerësimit
3				<p>Printoni fotografi të salcave të ndryshme dhe vendosni ato në një vend të dukshëm në kuzhinë. Shembull: Fotografia 1 "Salcë e errët", Fotografia 2 "Salcë e nxehtë me perime", Fotografia 3 "Salcë e bardhë", Fotografia 4 "Salca e majonezës", Fotografia 5 "Salca e ëmbël", Fotografia 6 "Salca e Bechamel". Renditni fotografitë e salcave sipas kompleksitetit, nga ajo që është më e lehtë për tu përgatitur, deri tek ajo më e vështira.</p> <p>Filloni me salcën më të lehtë për t'u përgatitur. Shembull: "Salca e majonezës". Varni fotografinë e salcës së „Majonezës” diku në një vend të dukshëm në kuzhinë. Bëni një listë të përbërësve që ju nevojiten për të përgatitur Salcën e majonezës. Shembull: Vaj, Vezë, Limon, Ujë, Kripë. Tregoni sasinë e nevojshme për secilin përbërës. Shembull: 1l vaj, 5 vezë etj. Vendosni përbërësit në tavolinë dhe ndajini në grupe. Grupi 1 „çfarë na duhet së pari”, Grupi 2 „çfarë që na nevojitet së dyti,” etj. Shkruani numrin e grupit në një copë letër dhe lëroni diku afër grupit të përbërësve. Pastaj, demonstroi procedurën e punës me grupin e parë të përbërësve, derisa dikush nga grupi, e filmon për së afërmi procesin . Bëni të njëjtën gjë me secilin grup përbërësish. Filloni të mësoni kursantin që të përgatisë salcën e majonezës vetëm duke shikuar së pari videon e përbërësve të grupit të parë. Pasi ta keni shikuar disa herë, kërkoni nga kursanti që të kryejë procedurën (vetëm për përbërësit e grupit të parë). Më pas mund të tregoni videon e përgatitjes së përbërësve të grupit të dytë. Kur kursanti është në gjendje të kryejë detyrat në mënyrë korrekte për secilin grup të përbërësve, ju mund të tregoni tërë videon dhe t'i kërkoni kursantit të kryejë të gjithë procesin. Ju mund ta përdorni këtë teknikë për secilën salcë individualisht.</p> <p>Shënim: gjatë procesit, ju mund të vendosni alarme për të mësuar kursantin kohën e nevojshme për gatim, dhe përdorni masa fikse siç janë: një lugë kripë, 5 vezë, 1 limon, etj për të përcaktuar sasinë.</p> <p>Ju gjithashtu mund të përdorni listën e kontrollit të hapave, kështu që kursanti mund të ndjekë procesin dhe të shënojë "✓" për të konfirmuar kur ai / ajo ka qenë në gjendje të përfundojë një detyrë saktë. Për të krijuar listën e kontrollit ju mund të vizatoni një tabelë me dy kolona. Në kolonën e parë përshkruani qartë hapat, gjersa në kolonën e dytë kursanti shënon "✓" pasi të ketë përfunduar hapin e caktuar.</p>

Nr.	Emërtimi i Modullit	Kohëzgjatja	Rezultatet Mësimore	Idetë dhe mjetet e zbatimit dhe vlerësimit
4	Përgatitja antipastave dhe sallatave	<p>50 orë mësimore</p> <p>10% teori</p> <p>80% praktikë</p> <p>10% vlerësim</p>	<ol style="list-style-type: none"> Kandidati përgatit antipasta. Kandidati përgatit sallata. 	<ol style="list-style-type: none"> Ndiqni udhëzimet e modullit 3 dhe modullit 5. Tregoni fillimisht përbërësit bazë me të cilët kursanti mund të përgatisë sallatat. Tregoni fotografi të sallatave të ndryshme dhe përmes tyre ushtroni kursantin të dallojë llojet, duke artikuluar gjithnjë emrin e sallatës qartë verbalisht (Shembull: Mikse, Greke, Shope etj.) dhe duke kërkuar nga kursanti të bëjë të njëjtën gjë. Ktheni fotografitë në anën e kundërt dhe pastaj ktheni njërin prej tyre mbarë dhe kërkon nga kursanti të artikulojë emrin e sallatës dhe përbërësit kryesorë të nevojshëm për përgatitjen e asaj sallate. Sigurohuni që kursanti të ketë kuptuar dhe të jetë në gjendje për të përgatitur një llojë specifik të sallatës, përpara se ju të shpjegoni dhe të jepni instruksione për një tjetër. <p>Varni të shtypura (printuara) llojet e sallatave në një vend të dukshëm. Tregoni njërin prej tyre, dhe tregoni kursantin që do ta përgatisni atë sallatë gjatë trajnimit. Tregoni përbërësit e asaj sallate dhe filloni të praktikoni prerjen. Pasi të jenë prerë perimet, përdorni një masë (lugë ose një kapak) për të përcaktuar masën e saktë të përbërësve të tjerë si vaji ose kripa. Sigurohuni që gjithmonë të përdorni një masë specifike në mënyrë që kursanti do të mund të përdorë në vazhimesi të njëjtën. Demonstroni përzierjen e të gjithë përbërësve dhe kërkon nga kursanti të bëjë të njëjtën gjë pas jush.</p>

Nr.	Emërtimi i Modullit	Kohëzgjatja	Rezultatet Mësimore	Idetë dhe mjetet e zbatimit dhe vlerësimit
5	Përgatitja e brumërave	90 orë mësimore 10% teori 80% praktikë 10% vlerësim	Kandidati përgatit rizoto, brumëra dore, brumra specialë, mbushje dhe asortimente me to. Kandidati gatuan bukë dhe asortimente brumi për shërbimin në restorant.	Disa udhëzime të përgjithshme për të mësuar një kursant me aftësi të kufizuara intelektuale se si t'i përgatisë brumërat dhe mishrat. <ul style="list-style-type: none"> - Filloni me recetën më të lehtë - Ndani recetën në hapa të vegjël dhe shpjegoni kursantit çdo hap individualisht. - Praktikoni atë disa herë, derisa të jeni të sigurt se kursanti ka qenë në gjendje ta përvetësojë dhe të performojë si duhet hapin/ recetën e caktuar . - Vetëm atëherë, ju mund të kaloni në një hap / recetë tjetër. - Varni fotografitë e produktit përfundimtar diku në një vend të dukshëm të kuzhinës, kur punoni në një recetë specifike. - Filmoni demonstrimin tuaj në video dhe kërkoni kursanti ta shikojë disa here. - Kërkoni nga kursanti të demonstrojë të njëjtën detyrë pas jush - Përdorni mjete matëse fikse, të tilla si gota, lugë, në mënyrë që të ndihmoni kursantin të kuptojë masat specifike. - Përdorni alarmet për të siguruar kohëzgjatjen e duhur të gatimi - Përfshini fotografitë e përbërësve në kuadër të recetave. - Ndani përbërësit në grupe: "1- Ajo që ju nevojitet së pari"; "2- Çfarë ju duhet së dyti?" dhe "3- Çfarë ju duhet më pas" - Përdorni udhëzime të qarta verbale jo komplekse gjatë gjithë procesit. - Mësoni kursantin të përdorë disa shqisa gjatë procesit të gatimit, të tilla si: shikimi, prekja, shijimi (kur është e mundur). - Ju gjithashtu mund të luani një lojë me kursantin në mënyrë që t'i ndihmoni ata të kuptojnë më mirë recetat. Ju duhet të keni fotografi të ndryshme të përbërësve të shtypur në karta/letra të vogla si: vaji, mishi, domatja, uji i qepës, kripë etj. Pastaj mund t'i kërkoni kursantit të bashkangjesë fotografitë e përbërësve përkatës të një recete specifike, shembull "lazanja". Në këtë rast, kursanti duhet të ketë bashkëngjitur mishin, sosin, perimet, vajin, makaronat etj. Në këtë mënyrë do të kuptoni kur kursanti ka arritur të mësojë përmendësh përbërësit e nevojshëm për një recetë specifike. Në këtë mënyrë ju gjithashtu mund të kuptoni se cilat receta është e nevojshme që të vazhdoni t'i shpjegoni apo demonstroi edhe më tutje. - Shpjegoni ndjeshmërinë e përgatitjes së peshkut dhe rregullat kryesore përkatëse të përdorimit. Tregoni/demonstroi se si ta përgatisni peshkun për gatim (pastrim, heqjen e pjesëve të brendshme, kriposjen ose ndonjë procedurë tjetër të rëndësishme). Kërkoni nga kursanti të demonstrojë të njëjtën gjë. Printoni dhe shfaqni fotografi të peshqive të gatuar në forma të ndryshme, si psh: Fotografia 1: Peshku në skarë, Fotografia 2: Peshku në furrë dhe Fotografia 3: Peshku me skuqje. Tregoni se cilën nga tre fotografitë, do të filloni të mësoni të përgatitni. Varni atë fotografi diku në një vend të dukshëm. Bëni një listë të gjërave që ju nevojiten për të përgatitur atë lloj peshku dhe shoqërojeni me fotografi dhe me mjete specifike të nevojshme. Shembull për "Peshkun në skarë" shpjegoni se duhet të posedojmë një mjet specifik sic është Grilli/Skara. Filloni të gatuar peshkun në atë mjet specifik dhe kërkoni nga kursanti që të përsërisë dhe demonstrojë pas jush. Merrni parasysh që kur punoni me një person me aftësi të kufizuara intelektuale, duhet të filloni të mësoni një koncept të ri pasues, vetëm pasi që ai i mëparshmi është përvetësuar plotësisht. Mos harroni që ju duhet të përshtasni procedurat e punës dhe teknikat e mësimdhënies, bazuar në aftësitë individuale të kursantit.
6	Mishërat	150 orë mësimore 10% teori 80% praktikë 10% vlerësim	Kandidati gatuan asortimente me mish dhe shpendë. Kandidati gatuan asortimente me kafshë të egra. Kandidati gatuan asortimente me peshk dhe prodhime deti.	(This column content is identical to the one in the previous row, as it is the main body of the table and the text is very long and detailed.)

KURSI I KUZHINIERIT I PËRSHTATUR PËR PERSONAT ME AFTËSI TË KUFIZUAR NË TË PARË

1) Kriteret për pjesëmarrje në këtë kurs janë si më poshtë:

- Të jetë person me aftësi të kufizuar në të parë mbi 16 vjec
- Të jetë person me aftësi të mobilitetit fizik, kordinimit bilateral dhe motorikë fine të zhvilluar
- Të dije shkrim, lexim dhe kalkulime bazike (përmes shkrimit Braille ose formave të tjera alternative) (e dëshiruar)
- Të ketë sjellje funksionale shoqërore

2) Kohëzgjatja e kursit është 455 orë.

- 1 orë mësimore zgjat 45 minuta.

3) Numri i pjesëmarrësve

- Nëse klasa është inkluzive me shumicë të kursantëve me zhvillim tipik, numri i pjesëmarrësve nuk duhet të kalojë mbi 10.
- Nëse klasa përbëhet vetem nga kursant me aftësi të kufizuar, numri I pjesëmarrësve nuk duhet të kalojë mbi 6.

4) Vlerësimi

Kurset vlerësohen nga trajnerët e kursit për secilin Rezultat Mësimore. Në fund të kursit, secili kursant i nënshtrohet dy provimeve finale.

- Provimi Teorik (përmes shkrimit, verbalizimit apo demonstrimit, varësisht nevojave të kursantit)

- Provimi Praktik (përmes detyrave praktike që integrojnë modulet kryesore te kursit)
- Kursanti duhet të kalojë 60 % të provimit Teorik për të marrë certifikatën.
- Kursant duhet të kalojë 80 % te provimit Praktik (të përshkallëzuar në detyra në hapa të vegjël) për të marrë certifikatën.
- Nëse kursanti nuk i arrinë këto përqindje, ai/ ajo duhet të ri-ndjek kursin.
- Një kursant mund të ndjekë një kurs vetëm dy herë

5) Rekomandim

- QAP të sigurojë një total prej 10 orëve të punës praktike të kursantit, në një ambient real të punës

Nr.	Emërtimi i Modullit	Kohëzgjatja	Rezultatet e mësimit	Idetë dhe mjetet e zbatimit dhe vlerësimit
1	Bazat e Profesionit të Kuzhinës	35 orë mësimore 70% teori 20% praktikë 10% vlerësim	<ol style="list-style-type: none"> Kandidati pershkruan njohurite baze te profesionit-Kuzhinier Kandidati komunikon me efektivitet. Kandidati përzgjedh platformën dixhitale dhe mediat sociale per promovimin dixhital Kandidati përgatit materialet për hedhjen e tyre në platformën dixhitale dhe median sociale. 	<ul style="list-style-type: none"> Në mënyrë që të krijoni kushte të përshtatshme që kursanti me aftësi të kufizuara në të parë, të mësojë dhe të kuptojë tiparet e profesionit të kuzhinierit, ju mund t'i pershkruani ato qartë verbalisht, dhe të mbani inqizim audio në ndërkohë. Sigurohuni që jeni duke inqizuar në një vend të qetë ku zërat e tjerë nuk interferojnë. Më pas mund ta dërgoni inimizim audio tek kursanti përmes cilit do kanali të arritshëm (rrjete sociale, viber, whatsapp), dhe t'i kërkoni kursantit që ta dëgjojë atë dhe të bëjë pyetje në lidhje me materialin pasi ai / ajo të jetë në QAP. Recetat duhet të jenë të qasëshme për një person të verbër. Ato duhet të sigurohen ose në Braille, shkrim të zmadhuar (për personat me vështirësi në shikim) ose Audio. Sidoqoftë, për një person të verbër ose me vështirësi në të parë, nuk është e mjaftueshme të sigurojmë vetëm recetën në një nga versionet e lartë-përmendura. Ju duhet të jepni udhëzime të qarta ku personi mund të gjejë përbërësit e nevojshëm. Shembull: "Merrni vezët në raftin e dytë të frigoriferit, në anën e majtë". Mundohuni të jeni sa më të saktë që të jetë e mundur, kur jepni udhëzime të tilla. Për përdorimin e platformave dixhitale, kursantët mund të kenë nevojë për paisje shtesë assistive, sikurse programi Jaës i cili u mundëson personave të verëbr përdorimin me lehtësi të kompjuterit (në çoftë se ata kanë njohuri paraprake të tij
2	Mbrojtja dhe Siguria në Punë	35 orë mësimore 10% teori 80% praktikë 10% vlerësim	<ol style="list-style-type: none"> Kandidati mirëmban sigurinë dhe shëndetin në vendin e punës Kandidati kontribuon në evitimin e rreziqeve për shëndetin dhe sigurinë. Kandidati përdorë pajisjet, veglat dhe materialet në mënyrë të sigurtë. 	<ul style="list-style-type: none"> Përshkruani rregullat e mbrojtjes në punë dhe krijoni një version audio të pershkrimit tuaj. Ju gjithashtu mund të ndihmoni kursantin që të prekë fizikisht dhe të ndiejë karakteristikat e mjeteve të punës. Në këtë rast ju kombinoni demonstrimin fizik me udhëzime verbale dhe sqarime. Ju gjithashtu mund të shpjegoni me gojë disa rreziqe kuzhine si vaji i nxehtë, vaji i djegur dhe të shpjegoni se si të reagoni ndaj tyre. Kur punoni me kursantë të verbër, sigurohuni që të keni lënë hapësirë të lirë në kuzhinë, ku kursantët mund të vendosin tiganin ose ndonjë mjet tjetër të ngjashëm (që përmban vaj të nxehtë ose të djegur), kur duhet të reagojnë papritur. Mund të shkoni së bashku me kursantin në kuzhinë dhe të udhëzoni kursantit të prekë objektet fizike, ndërsa ndërkohë po shpjegoni verbalisht dhe po u jepni kuptim narrativ objekteve. Ju duhet të përpigëni ta bëni këtë në fillim të kursit dhe t'i jepni kursantit kohën e nevojshme për të mësuar përmendësh gjithçka për sa i përket orientimit të tij/saj në hapësirë. Shpjegoni ndërkohë (ndërsa ai / ajo është duke prekur) rendin e duhur të çdo objekti në kuzhinë, në mënyrë që ai / ajo të jetë në gjendje ti identifikojë në të ardhmen.
3	Përgatitja e Asortimenteve me lëndë të para organike	50 orë mësimore 10% teori 80% praktikë 10% vlerësim	<ol style="list-style-type: none"> Kandidati vlerëson lëndët e para. Kandidati gatuan asortimente me lëndë të parë organike 	<ul style="list-style-type: none"> Në procesin e gatimit, ne duhet të ndihmojmë fizikisht (metodologjia dorë mbi dorë) duke dhënë vazhdimisht shpjegime verbale, reagime dhe komente. Ne duhet të synojmë që gradualisht të zbehet ndihma për kursantin, pasi ai/ajo të ketë më shumë përvojë në gatim Referojuni udhëzimeve në modulin paraprak dhe në modulin 4.

Nr.	Emërtimi i Modullit	Kohëzgjatja	Rezultatet e mësimit	Idetë dhe mjetet e zbatimit dhe vlerësimit
4	Përgatitja e bulioneve dhe salsave	65 orë mësimore 10% teori 80% praktikë 10% vlerësim	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kandidati përgatit perberesit themelore te bulionit. 2. Kandidati përgatit buljon të kthjellët dhe supra me to. 3. Kandidati përgatit buljon dhe supra krem me to. 4. Kandidati përgatit buljone me peshk, prodhime deti dhe supra me to. 5. Kandidati përgatit salca të nxehta 6. Kandidati përgatit salcat e ftohta. 7. Kandidati kryen llogaritje të thjeshta ekonomike per pergatitjen e buljoneve dhe salsave. 	<ul style="list-style-type: none"> - Shpjegoni verbalisht përbërësit kryesorë. Shembull: Uji dhe mishi Shpjegoni masat e secilit përbërës, shembull: 1 L Uji. Për të shpjeguar matjen apo sasinë ju mund të përdorni t'i shoqëroni ato me ndonjë mjet specifik në kuzhinë. Shembull 10 mg sheqer është ekuivalent me një lugë të vogël kafeje; 1 L Uji është ekuivalent me një shishe specifike në kuzhinë etj. Sigurohuni që këto mjete alternative matëse të jenë sa më të sakta që është e mundur. Shpjegoni përzierjen e përbërësve sipas recetës dhe gjithashtu jepni detaje për procedurën e zierjes (Temperatura, pozicioni i tiganit etj.) Ju gjithashtu mund të vendosni alarme, duke treguar kohëzgjatjen e nevojshme për zierje. Kur ju përdorni përbërës të tjerë si perime, mish ose të ngjashme (për sa i përket qëimit dhe prerjes së tyre) referohuni detajeve të dhëna në modulet përkatëse. - Në mënyrë që të siguroheni që kursanti ka qenë në gjendje të njohë, dallojë dhe dijë procedurën e gatimit të bulioneve, ju mund t'i jepni kursantit mundësinë për të shijuar kohë pas kohe një lloj specifik të bulionit, dhe pyesni nëse ai / ajo mund të identifikojë nga shija. Pyetni "Cili bullion është ky" ose "Cilët përbërës përfshihen?", "Cilat janë procedurat për ta gatuar atë?" Në këtë mënyrë ju do të jeni në gjendje të kuptoni se ku ka nevojë kursantët për të zhvilluar më tej kompetencat dhe aftësitë e tyre. - Shpjegoni verbalisht procedurën, duke paizuar dhe lejuar studentët të kryejnë detyrën që ju kërkoni. Merrni parasysh që ju duhet të ndihmoni kursantin, ndonjëherë edhe fizikisht, duke marrë duart e tij / saj dhe duke i orientuar drejt kryerjes së saktë të detyrave. Ju gjithashtu duhet të shpjegoni zierjen dhe pjekjen e perimeve. Kohëzgjatja e secilit proces mund të mësohet përmes një alarmi. Ju gjithashtu mund të kërkoni nga kursanti që ta shijojë atë, në mënyrë që të kuptojë kur perimet janë mjaft të pjekura ose të ziera. - Ju duhet të jepni informacione për sa i përket temperaturës së vajit, shkallës së ngrohjes, si të gjeni temperaturën e duhur të vajit (udhëzon kursantin të mbështetet në shqisat e dëgjimit). Shpjegoni se kur përdorni nxehtësi më të lartë ose mjete që zakonisht ofrojnë temperaturë më të lartë (si gazi), keni nevojë për më pak kohë për gatim, dhe e kundërta. Mundohuni të jepni informacion në lidhje me kohëzgjatjen tipike të gatimit në secilin rast.

Nr.	Emërtimi i Modullit	Kohëzgjatja	Rezultatet e mësimit	Idetë dhe mjetet e zbatimit dhe vlerësimit
4				<ul style="list-style-type: none"> - Filloni me salcën më të lehtë për t'u përgatitur. Shembull: "Salca e majonezës". Vendosni një sasi të vogël të "Majonezës" (të gatuar me të njëjtën recetë që është përdorur gjatë kursit) në një lugë dhe kërkoni nga kursanti të provojë / shijojë atë, kështu që ai / ajo mund të kuptojë se çfarë shije do të ketë produkti përfundimtar. Bëni një listë të detajuar audio të përbërësve (kur shpjegoni qartë specifikimet) që ju duhen për të përgatitur salcën e majonezës. Shembull: Vaj, Vezë, Limon, Ujë, Kripë. Tregoni sasinë e nevojshme për secilin përbërës. Shembull: 1l vaj, 5 vezë të vogla ose 4 vezë më të mëdha etj. Më pas ju mund t'i kërkoni kursantit të vendosë përbërësit në tryezë dhe ndihmoni atë t'i ndajë ato në grupe. Grupi 1 "cilët përbërës na duhen së pari", Grupi 2 "çfarë na nevojitet së dyti" për salcën e majonezës etj. Kërkoni nga kursanti të prekë përbërësit në grupin e parë (dhe kur të jetë e mundur, poziciononi para grupit një numër i cili mund të preket kështu që kursanti e kupton që ai / ajo do të punojë me ata përbërës) secilin grup. Pastaj, demonstroi procedurën me grupin e parë të përbërësve. Shembull: kërkoni nga kursanti që të përziejë vajin dhe vezët për 5 minuta. Më pas, mund të bëni të njëjtën gjë për grupin e dytë të përbërësve. Shembull: Kërkoni nga kursanti të përziejë ujën me limon, etj. Kur kursanti është në gjendje të kryejë detyrat si duhet për secilin përbërës të grupit, ju mund t'i kërkoni atij që të kryejë të gjithë procesin, ose ta përshkruajë atë verbalisht. Ju mund ta përdorni këtë teknikë për secilën salcë individualisht. - Në mënyrë që të ndihmojë një kursant të verbër të jetë në gjendje të bëjë llogaritjet ekonomike në kuzhinë, treneri duhet t'i sigurojë atij / asaj mundësinë për të kryer këtë detyrë, përgjatë moduleve të tjera. Shembull: Derisa jeni duke mësuar modulin "Përgatitja e peshkut", ju mund t'i mësoni kursantit të zhvillojë llogaritjet ekonomike për ato produkte. Ju mund të bëni të njëjtën gjë me modulet e tjera. Mund të filloni me ato më të lehtë, si sallatat, perimet, supat, për të vazhduar me produkte më të komplikuar si ëmbëlsirat. Në këtë proces për personat e verbër është thelbësore që të posedojnë kalkulator me audio (lehtësisht i përdorshëm në telefona të mençur) ku ata mund të dëgjojnë rezultatet e llogaritjes së tyre. Kjo gjithashtu mund të bëhet përmes tableteve braille. Disa të verbër gjithashtu mund të llogarisin vetë pa ndonjë teknologji ndihmëse. Në rastet kur kursanti juaj ka vështirësi në të parë,1 ju mund të përdorni edhe shkrim të zmadhuar (font më i madh). - Në mënyrë që të siguroheni që kursanti është në gjendje të bëjë llogaritjet e nevojshme ekonomike, ju mund t'i jepni kursantit një gatim specifik për të shijuar dhe të pyesni në vijim: cilat janë përbërësit e këtij gatimi, cila është masa e tyre? sa kushton ? dhe sa kohë kërkon? etj. Në këtë mënyrë do të kuptoni nëse kursanti është në gjendje të identifikojë, dijë dhe bëjë llogaritjet ekonomike. Trajtimi i këtij moduli brenda moduleve të tjera ekzistuese, i jep mundësi kursantit të përsërisë vazhdimisht aftësitë dhe të zhvillojë më tej kompetencat e tyre për llogaritjet ekonomike të kuzhinës.

Nr.	Emërtimi i Modulit	Kohëzgjatja	Rezultatet e mësimit	Idetë dhe mjetet e zbatimit dhe vlerësimit
5	Përgatitja e antipastave dhe sallatave	50 orë mësimore 10% teori 80% praktikë 10% vlerësim	Kandidati përgatit antipasta. Kandidati përgatit sallata	<ul style="list-style-type: none"> - Shpjegoni përmes audios dhe në formë verbale se si mund të gatohen antipastat. Pasi kursanti është në QAP ju mund t'i siguron kursantit të prekë lloje të ndryshme të antipastave të pa përgatitura si makaronat, shpageti, taglatiele etj. Sigurohuni që kursanti të dijë ndryshimet dhe emrat, duke prekur thjesht format e antipastave. Jepni një formë në dorë dhe pyesni "cili lloj antipaste është ky?" Pasi kursanti të jetë në gjendje të dallojë plotësisht dhe të identifikojë llojet ju mund të filloni me procesin e përgatitjes. Shpjegoni procesin në mënyrë verbale në fillim, pastaj kryeni detyrën së bashku me kursantin, duke i orientuar duart, (metoda dorë-më dorë) dhe duke dhënë udhëzime verbale. Atëherë, jepni kursantit një lloj specifik antipastash dhe shpjegoni kohëzgjatjen tipike të gatimit. Shpjegoni se kohëzgjatja e gatimit varet nga madhësia e antipastave. Kërkoni nga kursanti të ndjehë madhësinë e antipasteve që ai / ajo po përgatit dhe informoni ata se antipastat me madhësi më të madhe kanë nevojë për më shumë kohë për të gatuar. Ju gjithashtu mund të vendosni alarme përgjatë procesit, dhe t'i kërkoni kursantit të prekë / shijojë një antipastë të gatshme në mënyrë që të dijë se kur është gatuar plotësisht.
6	Përgatitja e brumërave	90 orë mësimore 10% teori 80% praktikë 10% vlerësim	Kandidati përgatit rizoto, brumëra dore, brumra speciale, mbushje dhe asortimente me to. Kandidati gatuan bukë dhe asortimente brumi për shërbimin në restorant. Kandidati kryen llogaritje të thjeshta ekonomike për gatimin e brumërave.	<ul style="list-style-type: none"> - Shpjegoni në audio të gjithë punën përgatitore që duhet të ndërmarrë kursanti para se të fillojë me gatimin e brumit. Shembull: Higjiena personale (duart, mbulesa e flokëve etj). Higjiena e vendit të punës (Pastrimi i tryezës së punës, sigurimi i veglave të pastra). Shpjegoni përbërësit kryesorë të nevojshëm për recetën specifike (në këtë pikë sigurohuni të jepni detaje të qarta në lidhje me përbërësit dhe shpjegoni procesin e përgatitjes së tyre). Në lidhje me regjistrimin audio, kohë pas kohe (kur është e përshtatshme) ju duhet të shpjegoni që kursanti duhet të ndalojë/ pauzojë inqizimin për të kryer ose përsëritur detyrën. Në këtë mënyrë, ju po i jepni kursantit mundësinë që ai / ajo të kuptojë dhe praktikojë më mirë materialin audio. Pasi të jeni në mjedisin e QAP, ju mund t'i kërkoni kursantit që të performojë detyrën duke ndjekur inqizimin në audio. Pastaj mund të jepni udhëzime direkte në rastet kur i duhet kursantit. Në këtë mënyrë, ju po i jepni mundësinë kursantit që të demonstroi në praktikë atë që ai / ajo ka mësuar nga audio, duke qenë direkt në mbikëqyrjen tuaj. - Referojuni udhëzimeve në modulën 4, përfshirë ato që lidhen me kalkulimet ekonomike.

Nr.	Emërtimi i Modullit	Kohëzgjatja	Rezultatet e mësimit	Idetë dhe mjetet e zbatimit dhe vlerësimit
7	Mishërat	<p>130 orë mësimore</p> <p>10% teori</p> <p>80% praktikë</p> <p>10% vlerësim</p>	<p>Kandidati gatuan asortimente me mish dhe shpendë.</p> <p>Kandidati gatuan asortimente me kafshë të egra.</p> <p>Kandidati gatuan asortimente me peshk dhe prodhime deti.</p> <p>Kandidati kryen llogaritje të thjeshta ekonomike per gatimi e misherave.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kur punoni në këtë modul së pari duhet t'i shpjego- ni kursantit se mishi mund të gatuhet në mënyra të ndryshme, duke përdorur furrën, skarën, zierjen, tiganin dhe kështu me radhë. Kur është e mundur, ju duhet t'i jepni kursantit t'i shijojë llojet e mishërave të gatuar në mënyra të ndryshme, në mënyrë që ata të kuptoj- në dallimet. Në procesin e gatimit, ju duhet të jepni shpjegime audio dhe t'ia dorëzoni kursantit, në mënyrë që ai / ajo të fillojë të njoh procesin. Sigurohuni që të jepni sa më shumë detaje të rëndësishme që të jetë e mundur. Është e rëndësishme që kursanti të dëgjojë shpjegimet audio para se të vijë në QAP dhe të fillojnë të përgatisin ushqimin e caktuar. Do të ishte një prakti- kë me vend, t'i jepni gjithmonë kursantit versionin audio të shpjegimit një ditë më parë. Kur filloni të përgatisni mishin në QAP, lëshoni inqizimin në versionin audio dhe ndaloni/ pauzoni kohë pas kohe për t'i dhënë kursantit mundësinë për të performuar detyrat që shpjegohen në audio. Gjatë këtyre pauzave, ju mund të jepni infor- macione të mëtutjeshme që eventualisht mungojnë në versionin audio, ose që lidhen me situatën në QAP. Kur punoni me persona të verbër, duhet të keni parasysh që një pjesë e madhe e aftësive të gatimit, mbështetet në shqisat si: prekja, shijimi dhe nuhatja. Kur mësoni llojet e ndryshme të gatimit të mishit, ju mund të vendosni alarmet e gatimit (sigurohuni që këto alarme të jenë sa më të saktë që të jetë e mundur, përse i përket ko- hëzgjatjes së nevojshme të gatimit). Udhëzoni kursantin të prekë mishin, në mënyrë që të dijë se kur mbësh- tetet plotësisht. Në fillim ata mund të prekin me duar, pastaj me lugë, dhe më vonë ata kryesisht mund të mbështeten në përvojën e tyre. Kur udhëzoni kursantin të prekë ushqimin, sigurisht që duhet të keni parasysh që kjo teknikë ka sjell implikime në aspektin e higjinës. Sidoqoftë, konsideroni se kjo është vetëm një teknikë fillestare që personat e verbër duhet të përdorin për të fituar përvojë në gatimin e mishit. Gjatë procesit, duhet të synoni të zbehni përdorimin e kësaj teknike. E njëjta gjë aplikohet për teknikën e shijimit. - Shpjegoni ndjeshmërinë e peshkut dhe rregullat për- katëse kryesore të përdorimit. Shpjegoni me gojë ose përmes audios se si të përgatisni peshkun për gatim (pastrimin, heqjen e pjesëve të brendshme, kriposjen ose ndonjë procedurë tjetër të rëndësishme). Kërkonti nga kursanti të demonstrojë të njëjtën gjë, derisa ju vazhdimisht i kushtoni vëmendje dhe i orientoni lëvizjet fizike në formën e saktë. Ju duhet të punoni individua- lisht në proces dhe të jepni komente dhe përkrahje pjesëmarrësve. - Referojuni udhëzimeve në modulin 4, përfshirë ato që lidhen me kalkulimet ekonomike.

KURSI I KOMPJUTERIT I PËRSHTATUR PËR PERSONA ME AFTËSI TË KUFIZUAR NË TË PARË

1) Kriteret për pjesëmarrje në këtë kurs janë si më poshtë:

- Të jetë person me aftësi të kufizuar në të parë, mbi 16 vjec
- Të jetë person me aftësi të mobilitetit fizik, kordinimit bilateral dhe motorikë fine të zhvilluar
- Të dije shkrim, lexim dhe kalkulime të nivelit mesatar drejt atij të avancuara (e dëshiruara) (përmes shkrimit Braille apo formave të tjera alternative)
- Të ketë sjellje funksionale shoqërore

2) Kohëzgjatja e kursit është 251 orë.

- 1 orë mësimore zgjat 45 minuta.

3) Numri i pjesëmarrësve

- Nëse klasa është inkluzive me shumicë të kursantëve me zhvillim tipik, numri i pjesëmarrësve nuk duhet të kalojë mbi 10.
- Nëse klasa përbëhet vetem nga kursant me aftësi të kufizuar, numri i pjesëmarrësve nuk duhet të kalojë mbi 6.

4) Vlerësimi

Kurset vlerësohen nga trajnerët e kursit për secilin Rezultat Mësimor. Në fund të kursit, secili kursant i nënshtrohet dy provimeve finale.

- Provimi Teorik (përmes shkrimit, verbalizimit apo demonstrimit, varësisht nevojave të kursantit)

- Provimi Praktik (përmes detyrave praktike që integrojnë modulet kryesore te kursit)
- Kursanti duhet të kalojë 60 % të provimit Teorik për të marrë certifikaten.
- Kursant duhet të kalojë 80 % te provimit Praktik (të përshkallëzuar në detyra në hapa të vegjël) për të marrë certifikatën.
- Nëse kursanti nuk i arrinë këto përqindje, ai/ ajo duhet të ri-ndjek kursin.
- Një kursant mund të ndjekë një kurs vetëm dy herë

5) Rekomandim

- QAP të sigurojë një total prej 10 orëve të punës praktike të kursantit, në një ambient real të punës

Nr	Emërtimi i Modullit	Kohëzgjatja	Rezultatet Mësimore	Idetë dhe mjetet e zbatimit dhe vlerësimit
1	Hyrje në përdorimin e kompjuterit	25 orë mësimore 60% Teori 30% Praktikë 10% Vlerësim	<ol style="list-style-type: none"> Kursanti përshkruan harduerin dhe pjesën kryesore të kompjuterit personal Kursanti përshkruan softuerin e kompjuterit personal Kursanti përshkruan rrjetin e kompjuterit Kursanti përshkruan ndikimin e kompjuterit në etikën, shëndetin, sigurinë dhe mjedisin Kursanti përshkruan aspektet ligjore dhe mbrojtjen e të dhënave gjatë punës me kompjuterin personal 	<ol style="list-style-type: none"> Ju mund të jepni udhëzime dhe sqarime verbale, derisa ju i kërkon kursantit të prekë harduerin e kompjuterit ndërsa jepni udhëzime orientuese. Shembull: përpara jush është tastiera. Pastaj kursanti fillon të eksplorojë, duke u përpjekur të prekë tastierën. Pasi ai / ajo është duke prekur tastierën, ju mund të jepni një reagim pozitiv si: "në atë vend, aty është tastiera" ose "prekni në shpatull dhe konfirmoni me" PO "që kursanti po prek atë pjesë të saktë që ju po kërkon. Ju mund të vazhdoni në këtë mënyrë me të gjitha pjesët e tjera të harduerit si: "Miu", "Kablo", "Ekran / Monitori", "Kulla e kompjuterit" dhe kështu me radhë. Së pari mund të përshkruani se cili është softueri kompjuterik dhe të gjitha programet që ai përmban, përfshirë funksionin e tyre. Shembull: Microsoft Word përdoret për "Shkrim narrativ". Ju duhet të bëni një audio ku ju shpjegoni të gjitha dhe dorëzoni / dërgoni atë audio kursantit në mënyrë që ai / ajo të mund të dëgjojë përsëri informacionin, në mënyrë që të mësojë përmendësh më mirë. Referohuni numrit 2 Referohuni numrit 2 Referohuni numrit 2
2	Përshatja midis kompjuterit dhe dokumentacionit	39 orë mësimore 20% Teori 70% Praktikë 10% Vlerësim	<ol style="list-style-type: none"> Kursanti përdor sistemin operativ të kompjuterit personal Kursanti punon me dokumente Kursanti përshatë dhe përdor printerin 	<ul style="list-style-type: none"> Kur punoni me një person të verbër, nuk duhet të ulni pritjet e juaja akademike, sepse kapaciteti intelektual, nuk ndikohet nga aftësia e kufizuar në të parë. Prandaj për të zhvilluar këtë modul, thjesht duhet të siguroni akomodimin e duhur për sa i përket paisjeve teknologjike dhe njohurive tuaja për ti përdorur ato. Për të zhvilluar këtë modul ka një parakusht të domosdoshëm për të pasur programin Jaws. Ky program u jep mundësi kursantëve të verbër të përdorin kompjuterin duke u mbështetur në shqisat e dëgjimit dhe informacionin audio. Ky program mundëson që kompjuteri të jetë i arritshëm/ qasëshëm për personin e verbër. Mësoni kursantin që të orientojë veten në tastierë. Shpjegoni se zakonisht shkronja „F“, „J“ dhe numri „5“ kanë shenja prekëse përmes të cilave njerëzit e verbër mund të orientojnë. Mësoni kursantin se çfarë qëndron rreth këtyre shkronjave në mënyrë që ata të mund të kuptojnë më mirë strukturën e tastierës. Për tu siguruar që ata janë duke kuptuar, vlerësoni ata duke pyetur „A mund të prekni shkronjën“ T „(e cila është menjëherë mbi shkronjën“ F „). Ju mund të përsërisni pyetjet derisa të siguroheni që kursanti është në gjendje të identifikojë çdo shkronjë / numër / shenjë në tastierë. Kur zhvillonin këtë modul me persona të verbër, duhet të përgatiteni vetë për përdorimin e Jaws. Ju mund të shikoni video në YouTube se si funksionon ky program, ose mund të kërkonin ndihmë nga ekipi i instruktoreve "Përdorimi i kompjuterit për të verbërit" në QAP në Qendrën Burimore në Pejë "Xheladin Deda".

Nr	Emërtimi i Modullit	Kohëzgjatja	Rezultatet Mësimore	Idetë dhe mjetet e zbatimit dhe vlerësimit
3	Programi aplikativ i përdorur për përgatitjen e tekstit	54 orë mësimore 20% Teori 70% Praktikë 10% Vlerësim	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kursanti kryen veprime me programin aplikativ për tekste 2. Kursanti krijon dhe formaton dokumentet 3. Kursanti përdor dhe vendos tabela dhe grafika në dokumente 4. Kursanti përgatit letra serike (mail merge) 5. Kursanti përgatit dhe shtyp dokumentet. 	
4	Përdorimi i aplikacionit për spreadsheet	45 orë mësimore 20% Teori 70% Praktikë 10% Vlerësim	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kursanti kryen veprime me programe aplikative për shkrimin e "spreadsheet" 2. Kursanti punon me spreadsheet cells 3. Kursanti punon me worksheets 4. Kursanti përdor formula dhe funksione 5. Kursanti bën formatizimin e dokumenteve 6. Kursanti krijon tabela grafike 7. Kursanti përgatit spreadsheet për t'i shtypur/printuar 	
5	Përdorimi i internetit	24 orë mësimore 10% Teori 80% Praktikë 10% Vlerësim	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kursanti përshkruan konceptet dhe termet themelore për internet 2. Kursanti përdor shfletuesin në internet (web browser) 3. Kursanti punon me Web 	

Nr	Emërtimi i Modullit	Kohëzgjatja	Rezultatet Mësimore	Idetë dhe mjetet e zbatimit dhe vlerësimit
6	Përdorimi i postës elektronike	24 orë mësimore % Teori 80% Praktikë 10% Vlerësim	1. Kursanti përshkruan konceptet dhe termat themelorë të postës elektronike (e-mail) 2. Kursanti punon me postë elektronike	
7	Përdorimi i aplikacionit për bazën e të dhënave (data bazë)	20 orë mësimore 10% Teori 80% Praktikë 10% Vlerësim	1. Kursanti përshkruan konceptet, organizimin dhe përdorimin e bazës së të dhënave 2. Kursanti përdor aplikacionin për bazën e të dhënave 3. Kursanti punon me tabela 4. Kursanti merr informacion nga baza e të dhënave 5. Kursanti punon me Formularët 6. Kursanti përgatit dokumentet për t'i shtypur	
8	Përdorimi i aplikacionit për prezantim	20 orë mësimore 25% Teori 65% Praktikë 10% Vlerësim	1. Kursanti përdor aplikacionin për prezantim 2. Kursanti bën prezantim 3. Kursanti punon tekstet e prezantimit 4. Kursanti ndërton grafik në prezantim 5. Kursanti punon me objekte grafike në prezantim 6. Kursanti përgatit dokumente dhe bën prezantimin	

KURSI I ASISTENTIT ADMINISTRATIV I PËRSHTATUR PËR PERSONA ME AFTËSI TË KUFIZUAR NË TË DËGJUAR

1) Kriteret për pjesëmarrje në këtë kurs janë si më poshtë:

- Të jetë person me aftësi të kufizuar në të dëgjuar mbi 16 vjec
- Të jetë person me aftësi të mobilitetit fizik, kordinimit bilateral dhe motorikë fine të zhvilluar
- Të dije shkrim, lexim dhe kalkulime të nivelit mesatar drejt atij të avancuar (e dëshiruar)
- Të ketë sjellje funksionale shoqërore
- Të jetë njohës i Gjuhës së Shënjave

2) Kohëzgjatja e kursit është 395 orë.

- 1 orë mësimore zgjat 45 minuta.

3) Numri i pjesëmarrësve

- Nëse klasa është inkluzive me shumicë të kursantëve me zhvillim tipik, numri i pjesëmarrësve nuk duhet të kalojë mbi 10.
- Nëse klasa përbëhet vetem nga kursant me aftësi të kufizuar, numri I pjesëmarrësve nuk duhet të kalojë mbi 6.

4) Vlerësimi

Kurset vlerësohen nga trajnerët e kursit për secilin Rezultat Mësimore. Në fund të kursit, secili kursant i nënshtrohet dy provimeve finale.

- Provimi Teorik (përmes shkrimit,

verbalizimit apo demonstrimit, varësisht nevojave të kursantit.

- Provimi Praktik (përmes detyrave praktike që integrojnë modulet kryesore te kursit)
- Kursanti duhet të kalojë 60 % të provimit Teorik për të marrë certifikaten.
- Kursant duhet të kalojë 80 % te provimit Praktik (të përshkallëzuar në detyra në hapa të vegjël) për të marrë certifikatën.
- Nëse kursanti nuk i arrinë këto përqindje, ai/ ajo duhet të ri-ndjek kursin.
- Një kursant mund të ndjekë një kurs vetëm dy here.

5) Rekomandim

- QAP të sigurojë një total prej 10 orëve të punës praktike të kursantit, në një ambient real të punës.

Nr	Emërtimi Modullit	Kohëzgjatja	Rezultatet Mësimore	Idetë dhe mjetet e zbatimit dhe vlerësimit
1	Hyrje në Profesionin e Operatorit të Zyrës	30 orë mësimore 30% Teori 60% Praktikë 10% Vlerësime	<ol style="list-style-type: none"> Kursanti dallon tiparet e profesionit të operatorit të zyrës, duke përdorur gjuhën e shenjave ose shkrimin. Kursanti përgatit mjedisin e punës. Kursanti përdor mjete të thjeshta pune 	<ul style="list-style-type: none"> Kur punoni me persona me aftësi të kufizuara në të dëgjuar, merrni parasysh që kjo e fundit është një paaftësi shqisore dhe tipikisht nuk ka implikime intelektuale. Një person i shurdhër kupton dhe sheh; prandaj akomodimi i vetëm thelbësorë qëndron në sigurimin e Interpretit të gjuhës së shenjave (një gjuhë alternative për të shurdhërit). Kur punoni me persona aftësi të kufizuara në të dëgjuar, merrni parasysh se koha që ju duhet për të zhvilluar modulin do të zgjatet për shkak të kohës së nevojshme për interpretimin e gjuhës së shenjave. Prandaj keni në konsideratë që do t'ju duhet më shumë kohë për të zbatuar detyrat e parashikuara në kuadrin e modullit. Interpretimi i gjuhës së shenjave është thelbësorë kur punoni me persona të shurdhër.
2.	Përdorimi i pajisjeve të zyrës	25 orë mësimore 10% Teori 80% Praktikë 10% Vlerësime	<ol style="list-style-type: none"> Kursanti përdor telefonin (pa përfshirë telefonin e zyrës / aplikacionin e thirrjes) dhe faksin. Kursanti përdor fotokopjen. Kursanti përdor skanerin Kursanti përdor printerin 	<ul style="list-style-type: none"> Përveç Gjuhës së Shenjave, në raste të caktuara kur ju mund të përdorni shkrimin si një mjet komunikimi me një person të shurdhër ose me një person me vështirësi në dëgjim. Sigurohuni që të përdorni këtë metodë të komunikimit, kur përkthyesi në gjuhën e shenjave nuk është në dispozicion. Në rastet kur interpretimi në gjuhën e shenjave mungon, ju mund të përdorni një projektor, ku udhëzimet verbale shfaqen në formë të titrave. Derisa ju jepni udhëzimet verbale pjesës tjetër të kursantëve në dhomë, personat e shurdhër ose personat me dëgjim të dëmtuar mund të ndjekin titrat.
3.	Përdorimi i kompjuterit	150 orë mësimore 10% Teori 80% Praktikë 10% Vlerësim	<ol style="list-style-type: none"> Kursanti përdor ëindoës-in në punët e zyrës. Kursanti përdor Ms.ëord në punët e zyrës. Kursanti përdor Ms.Excel në punët e zyrës. Kursanti përdor Poëer-point në punët e zyrës. Kursanti përdor Inetnnetin në punët e zyrës. Kursanti përdor printerin në punët e zyrës Kursanti përdor skanerin në punët e zyrës. 	<ul style="list-style-type: none"> Derisa u shpjegoni modulet kursantëve, ju gjithashtu mund të përdorni gjuhën e trupit. Shembull, kur doni vëmendjen e kursantit, në vend që të thërrisni emrin e tij / saj, mund ta prekni atë në supe. Sigurohuni që të mos e mbuloni gojën tuaj gjatë bisedës, sepse disa persona me dëgjim të dëmtuar janë në gjendje të kuptojnë përmbajtjen e të folurit, vetëm me lëvizjen e buzëve. Kur punoni me kursantë të shurdhër, sigurohuni që po mbani kontaktin me sy me kursantin dhe jo me interpretin e gjuhës së shenjave. Mos harroni, interpreti është aty vetëm për të lehtësuar procesin, por kursanti është personi që po mësoni. Përdorni video modeluese ose fotografi në mënyrë që t'i shpjegoni më mirë personave të shurdhër ose me dëgjim të dëmtuar, përmbajtjen e ndonjë prej moduleve.

Nr	Emërtimi Modullit	Kohëzgjatja	Rezultatet Mësimore	Idetë dhe mjetet e zbatimit dhe vlerësimit
4.	Mbajtja e korrespondencës	25 orë mësimore 10% Teori 80% Praktikë 10% Vlerësim	1. Kursanti pranon, dorëzon postën. 2. Kursanti dërgon postën.	
5.	Përgatitja e dokumenteve	100 orë mësimore 10% Teori 80% Praktikë 10% Vlerësim	1. Kursanti përgatit njoftime, informacione, vërtetime, fakse. 2. Kursanti përgatit letra, kërkesa dhe oferta të ndryshme. 3. Kursanti përgatit shkresa përcjellëse dhe përgjigje të shkresave. 4. Kursanti përgatit dokumente të thjeshtë statistikore. 5. Kursanti përgatit autorizime, vendime, urdhëra, kontrata. 6. Kursanti përgatit ftesa dhe urime. 7. Kursanti përgatit CV dhe letër motivimi. 8. Kursanti përgatitet për interviste.	
6.	Organizimi i Takimeve	30 orë mësimore 10% Teori 80% Praktikë 10% Vlerësim	1. Kursanti kryen pritje të ndryshme (duke përdorur gjuhën e shenjave). 2. Kursanti organizon takime pune.	

Nr	Emërtimi Moduli	Kohëzgjatja	Rezultatet Mësimore	Idetë dhe mjetet e zbatimit dhe vlerësimit
7.	Bazat e kontabilitetit	35 orë mësimore 25% Teori; 65% Praktikë 10% Vlerësim	1. Kursanti plotëson librin e shitjeve dhe blerjeve. 2. Kursanti plotëson kuponin. 3. Kursanti plotëson listën e pagave	

KURSI I KUZHINIERIT I PËRSHTATUR PËR PERSONA ME AFTËSI TË KUFIZUAR NË TË DËGJUAR

1) Kriteret për pjesëmarrje në këtë kurs janë si më poshtë:

- Të jetë person me aftësi të kufizuar në të dëgjuar, mbi 16 vjec
- Të jetë person me aftësi të mobilitetit fizik, kordinimit bilateral dhe motorikë fine të zhvilluar
- Të dije shkrim, lexim dhe kalkulime bazike (e dëshiruar)
- Të ketë sjellje funksionale shoqërore
- Të jetë njohës i gjuhës së shenjave

2) Kohëzgjatja e kursit është 415 orë.

- 1 orë mësimore zgjat 45 minuta.

3) Numri i pjesëmarrësve

- Nëse klasa është inkluzive me shumicë të kursantëve me zhvillim tipik, numri i pjesëmarrësve nuk duhet të kalojë mbi 10.
- Nëse klasa përbëhet vetëm nga kursantët me aftësi të kufizuar, numri i pjesëmarrësve nuk duhet të kalojë mbi 6.

4) Vlerësimi

Kurset vlerësohen nga trajnerët e kursit për secilin Rezultat Mësimore. Në fund të kursit, secili kursant i nënshtrohet dy provimeve finale.

- Provimi Teorik (përmes shkrimit, verbalizimit apo demonstrimit, varësisht nevojave të kursantit)

- Provimi Praktik (përmes detyrave praktike që integrojnë modulet kryesore te kursit)
- Kursanti duhet të kalojë 60 % të provimit Teorik për të marrë certifikaten.
- Kursant duhet të kalojë 80 % te provimit Praktik (të përshkallëzuar në detyra në hapa të vegjël) për të marrë certifikatën.
- Nëse kursanti nuk i arrinë këto përqindje, ai/ ajo duhet të ri-ndjek kursin.
- Një kursant mund të ndjekë një kurs vetëm dy herë

5) Rekomandim

- QAP të sigurojë një total prej 10 orëve të punës praktike të kursantit, në një ambient real të punës.

Nr	Emërtimi Modullit	Kohëzgjatja	Rezultatet Mësimore	Idetë dhe mjetet e zbatimit dhe vlerësimit
1	Bazat e profesionit të kuzhinës	40 orë mësimore 70% Teori 20% Praktikë 10% Vlerësime	<ol style="list-style-type: none"> Kandidati pershkruan njohuritë baze të profesionit- Kuzhinier Kandidati komunikon me efektivitet. Kandidati përzgjedh platformën dixhitale dhe mediat sociale për promovimin dixhital Kandidati përgatit materialet për hedhjen e tyre në platformën dixhitale dhe median sociale 	<ul style="list-style-type: none"> Kur punoni me persona me aftësi të kufizuara në të dëgjuar, merrni parasysh që kjo e fundit është një paaftësi shqisore dhe tipikisht nuk ka implikime intelektuale. Një person i shurdhër kupton dhe sheh; prandaj akomodimi i vetëm thelbesorë qëndron në sigurimin e Interpretit të gjuhës së shenjave (një gjuhë alternative për personat e shurdhër). Kur punoni me persona aftësi të kufizuara në të dëgjuar, merrni parasysh se koha që ju duhet për të zhvilluar modulin do të rritet për shkak të kohës së nevojshme për interpretimin e gjuhës së shenjave. Prandaj keni në konsideratë që do t'ju duhet më shumë kohë për të zbatuar detyrat e parashikuara në kuadrin e modullit. Interpretimi i gjuhës së shenjave është thelbësorë kur punoni me persona të shurdhër.
2.	Mbrojtja dhe Siguria në punë	30 orë mësimore 10% Teori 80% Praktikë 10% Vlerësime	<ol style="list-style-type: none"> Kandidati mirëmban sigurinë dhe shëndetin në vendin e punës Kandidati kontribuon në evitimin e rreziqeve për shëndetin dhe sigurinë. Kandidati përdorë pajisjet, veglat dhe materialet në mënyrë të sigurtë. 	<ul style="list-style-type: none"> Përveç Gjuhës së Shenjave, në raste të caktuara, ju mund të përdorni shkrimin si një mjet komunikimi me një person të shurdhër ose me një person me vështirësi në dëgjim. Sigurohuni që të përdorni këtë metodë të komunikimit, kur përkthyesi në gjuhën e shenjave nuk është në dispozicion. Në rastet kur interpretimi në gjuhën e shenjave mungon, ju mund të përdorni një projektor, ku udhëzimet verbale shfaqen në formë të titrave. Derisa ju jepni udhëzimet verbale pjesës tjetër të kursantëve në sallë, personat e shurdhër mund të ndjekin titrat.
3.	Përgatitja e asortimenteve me lëndë të para organike	35 orë mësimore 10% Teori 80% Praktikë 10% Vlerësime	<ol style="list-style-type: none"> Kandidati vlerëson lëndët e para. Kandidati gatuan asortimente me lëndë të parë organike 	<ul style="list-style-type: none"> Derisa u shpjegoni modulet kursantëve, ju gjithashtu mund të përdorni gjuhën e trupit. Shembull, kur doni vëmendjen e kursantit, në vend që të thërrisni emrin e tij / saj, mund ta prekni atë në supë. Sigurohuni që të mos e mbulonit gojën tuaj gjatë bisedës, sepse disa persona me dëgjim të dëmtuar janë në gjendje të kuptojnë përmbajtjen e të folurit, vetëm me lëvizjen e buzëve. Kur punoni me kursantë të shurdhër, sigurohuni që po mbani kontaktin me sy me kursantin dhe jo me interpretin e gjuhës së shenjave. Mos harroni, interpreti është aty vetëm për të lehtësuar procesin, por kursanti është personi që po mësoni. Përdorni video modeluese ose fotografi në mënyrë që t'i shpjegoni më mirë personave të shurdhër, përmbajtjen e ndonjë prej moduleve.

Nr	Emërtimi Modullit	Kohëzgjatja	Rezultatet Mësimore	Idetë dhe mjetet e zbatimit dhe vlerësimit
4.	Përgatitja e bulioneve dhe salsave	<p>60 orë mësimore</p> <p>10% Teori</p> <p>80% Praktikë</p> <p>10% Vlerësime</p>	<ol style="list-style-type: none"> Kandidati përgatit perberesit themelore te bulionit. Kandidati përgatit buljon të kthjellët dhe supra me to. Kandidati përgatit buljon dhe supra krem me to. Kandidati përgatit buljone me peshk, prodhime deti dhe supra me to. Kandidati përgatit salca të nxehta Kandidati përgatit salcat e ftohta. Kandidati kryen llogaritje të thjeshta ekonomike per përgatitjen e buljoneve dhe salsave. 	
5.	Përgatitja e antipastave dhe sallatave	<p>50 orë mësimore</p> <p>10% Teori</p> <p>80% Praktikë</p> <p>10% Vlerësime</p>	<ol style="list-style-type: none"> Kandidati përgatit antipasta. Kandidati përgatit sallata 	
6.	Përgatitja e brumërave	<p>80 orë mësimore</p> <p>10% Teori</p> <p>80% Praktikë</p> <p>10% Vlerësime</p>	<ol style="list-style-type: none"> Kandidati përgatit rizoto, brumëra dore, brumra speciale, mbushje dhe asortimente me to. Kandidati gatuan bukë dhe asortimente brumi për shërbimin në restorant. Kandidati kryen llogaritje të thjeshta ekonomike per gatimin e brumerave. 	

Nr	Emërtimi Modulit	Kohëzgjatja	Rezultatet Mësimore	Idetë dhe mjetet e zbatimit dhe vlerësimit
7.	Mishërat	120 orë mësimore 10% Teori 80% Praktikë 10% Vlerësime	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kandidati gatuan asortimente me mish dhe shpendë. 2. Kandidati gatuan asortimente me kafshë të egra. 3. Kandidati gatuan asortimente me peshk dhe prodhime deti. 4. Kandidati kryen llogaritje të thjeshta ekonomike për gatimi e mishërave. 	

REKOMANDIME

- » Të zhvillohen pako të reja mësimore, bazuar në modulet e përshtatura për nevojat e PAK.
- » Funkcionalizimi i një web-faqeje të qasëshme, ku personat me aftësi të kufizuara dhe kandidatët e tjerë të interesuar mund të vetë informohen për mundësitë e aftësimit profesional.
- » Sigurimi i narracionit të moduleve në versionin audio, për ta bërë materialin e kurseve/ programeve të qasëshëm për personat e verbër dhe ata me vështirësi në të parë
- » Sigurimi i videove modeluese për kursantët me aftësi të kufizuara intelektuale, në mënyrë që ata të mund të kuptojnë më mirë detyrat në kuadër të kurseve.
- » Sigurimi i teknologjisë asistuese të nevojshme për të mundësuar qasjen në informacione për personat me aftësi të kufizuar në të parë.
- » Sigurimi i materialeve në shkrim të zmadhuar, në mënyrë që literatura të jetë e qasëshme për kursantët me vështirësi në të parë.
- » Sigurimi i interpretit të gjuhës shenjave, për të mundësuar qasjen në informacione për kursantët me aftësi të kufizuar në të dëgjuar.
- » Ngritja e kapaciteteve të instruktorëve për të implementuar kurset e përshtatura për personat me aftësi të kufizuar dhe manualin aktual
- » Ngritja e kapaciteteve të nënpunësve civilë në Agjensinë e Punësimit për të vlerësuar përputhjen e kandidatëve potencial për aftësim profesional dhe të kriterëve të përcaktuara për regjistrim në kurset e përshtatura
- » Të përmirësohet sistemi i mbledhjes së dhënave të kursantëve, në mënyrë që të identifikohen kursantët me aftësi të kufizuara.
- » Të zhvillohen politika që inkurajojnë pjesëmarrjen e kursantëve me aftësi të kufizuara në QAP
- » Të mundësohen bashkëpunime në mes të kursantëve me aftësi të kufizuara dhe Kompanive me Përgjegjësi Sociale në Kosovë (CSR KOSOVA), për mundësi të mëtutjeshme të avancimit profesional dhe punësimit.